ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 465
Субота, 26. новембар 1960

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

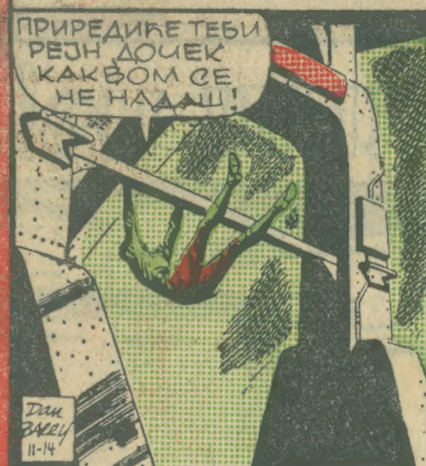

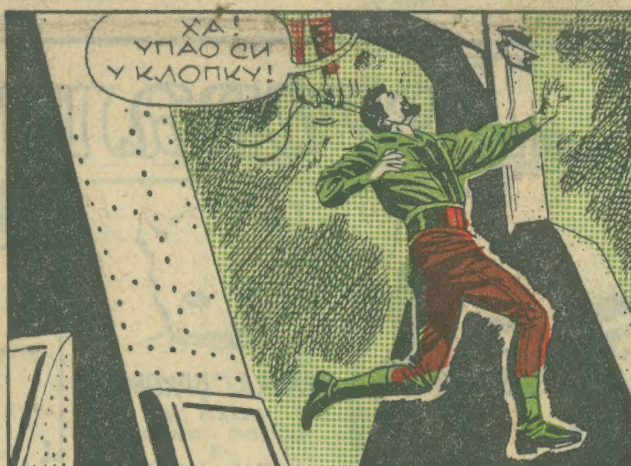

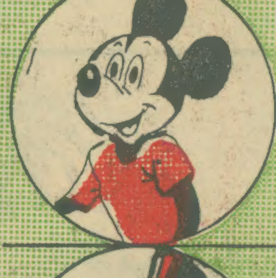

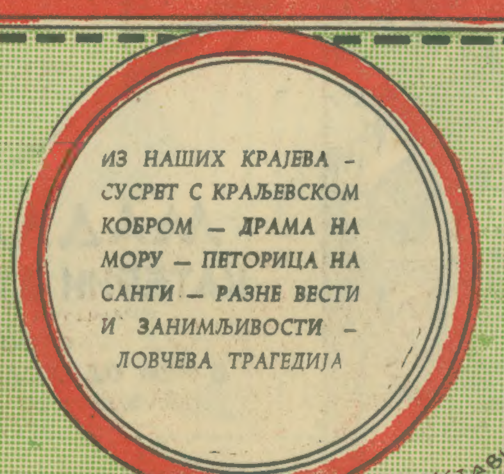

ИЗ НАШИХ КРАЈЕВА — СУСРЕТ С КРАЉЕВСКОМ КОБРОМ — ДРАМА НА МОРУ — ПЕТОРИЦА НА САНТИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ — ЛОВЧЕВА ТРАГЕДИЈА

НАСТАВИЋЕ СЕ

Т. 6/60

ДРАМА на МОРУ

Хало, хало, сада је 14,27, наш брод је оштећен, тешко оштећен!

Позиви С. О. С. су стално понављани. Нешто касније аустралијске радио-станице су ухватиле последњу поруку која је исказивала сву трагику бродолома на отвореном мору.

— Сада је 15,31. Тонемо!

Затим је настао мук. Због буре и олује која је беснела већ два дана трагање за бродоломницима је изгледало немогућно.

Тог сунчаног јесењег дана средином октобра нико није могао да слути каква искушења очекују посаду аустралијског прекоокеанског теретног брода од 12.000 тона.

Брод „Вумера" је пристао у Сиднеју са товаром муниције и у рану зору дигао сидро. Машине су беспрекорно функционисале и бродски прамац је пуном брзином секао таласе. Сасвим неочекивано, док је посада доручковала, догодила се катастрофа.

— Прао сам палубу — причао је доцније један од морнара — када се проломила страховита експлозија која је потресла брод од крме до командног моста. У истом тренутку брод је букнуо. Међу посадом је завладала паника. Док смо укључили пумпе за гашење пожара било је већ прекасно. Пламен је брзо освајао сваки кут. Остао је само један излаз: напустити брод. Успели смо да из предњег дела бродског трупа побацамо у море сандуке с динамитом. За то време су нам експлозије из утробе „Вумере" парале уши. Гвоздени оклоп брода цепао се као да је од хартије.

У последњем тренутку спустили смо чамац за спасавање у ускомешано море. Али тек што је дотакао морску површину захватио га је један талас и преврнуо. Многи су се подавили а само нас неколико успели смо да се ухватимо за његову крму и ивице.

После надљудске борбе која је трајала читав сат од нас двадесет петоро остали смо у животу само тројица: подофицир Виган, кувар Андерсен и ја. Први је уперио прстом у небо и узвикнуо: „Погледајте. Орлови!"

Запретила нам је нова несрећа. То уствари нису били орлови већ циновски албатроси јужних мора с кљуновима оштрим као сечиво бријача. Изнурени, нисмо имали начина да се припремимо за одбрану. Као прави ловци-бомбардери птичурине су се уз шуштање крила суновратиле на нас. Оштрим кљуновима почеле су да кљују наша рамена, вратове и главе. Један од нас се присетио весала и ми смо их дохватили. Сложно, последњом снагом, размахивали смо њима изнад главе. Албатроси су упорно кидисали све док нису добили неколико снажних удараца веслима. Тек тада, у предвечерје, изгубили су се према хоризонту.

Прве звезде су већ затрепериле на небу када је на пушкомет од нас прошао брод „Спрингфлауер". Викали смо што смо јаче могли, махали веслима, и мокрим кошуљама. У последњем тренутку су нас приметили и донели нам спас

БЕРБЕРИН И ПРИПОВЕДАЧ

Рене Косте, берберин из Париза, пружа својим муштеријама не само првокласну берберску услугу већ и једну несвакидашњу разоноду. Док брије и шиша своје муштерије он им прича — бајке. Сваки од његових помоћника зна по сто европских или источњачких бајки. „Успео сам најзад да остварим свој давнашњи план — каже овај необични берберин. — Уместо досадног разговора о времену или јаловог причања о политичкој ситуацији, посетиоци мога салона могу да чују нешто занимљиво: приче које имају одређену књижевну вредност. Сви моји помоћници умеју лепо да причају; тројица од њих су бивши глумци. Број наших муштерија расте, што значи да је мој изум — причање бајки уз бријање — постигао успех каквом сам се и надао.

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА НА ЕТИКЕТИ

У Сједињеним Америчким Државама израђена је нова микро-камера која смањује слике до невероватно малих димензија. Обично штампарско слово у новинама смањује се помоћу нове камере на величину једног јединог молекула. Стручњаци су израчунали да би се читава Британска енциклопедија са својих 27.300 страна великог формата могла снимити на папир који не би био већи од етикете на кутији за шибице.

Ripley's — Веровали или не!

БУРЕ ЗА УСОЉАВАЊЕ РИБА
БИЛО ЈЕ 2 ГОДИНЕ ДОМ
ЏОНА ДОЛИБЕРА
ПРВОГ НАСЕЉЕНИКА У САДАШЊЕМ АМЕРИЧКОМ ГРАДУ МАРБЛХЕДУ
(1627 - 1629)

МАЧКА С БРКОВИМА
ИМАО ЈЕ
ЏОЗЕФ КЕЛНЕР
ИЗ
ПАЈН БАША
(САД)

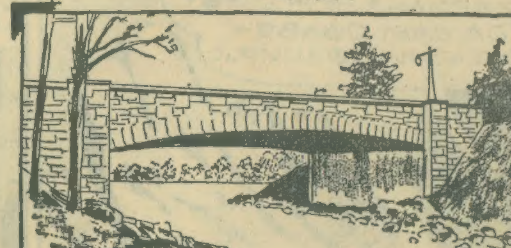

КАТЕДРАЛА У ЛИЧФИЛДУ
ЈЕДИНА ЈЕ ЦРКВА У ЧИТАВОЈ ЕНГЛЕСКОЈ
СА 3 ТОРЊА

АФРИЧКА РИБА
(Anabas Scandens)
МОЖЕ ДАНИМА ДА ЖИВИ НА СУВОМ И ДА СЕ, ТРАЖЕЋИ ИНСЕКТЕ ПУЖЕ УЗ ДРВО

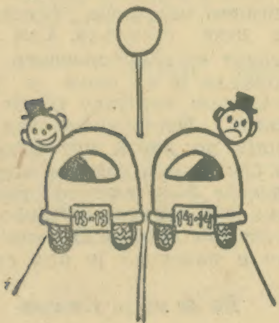
МАДАМ ОТРОВ!
КАТЕРИН ДЕШЕЈ ВУАЗЕН
ФРАНЦУСКА „ПРОРОЧИЦА"
ОТРОВАЛА ЈЕ
6.500 ОДРАСЛИХ И 2.000 ДЕЦЕ
ПОГУБЉЕНА ЈЕ 22 II. 1680 ГОДИНЕ

НАЈМАЊИ МЕЂУНАРОДНИ МОСТ
— ДУГ СВЕГА 27,5 МЕТАРА —
СПАЈА ОСТРВА ВЕСЛИ (САД)
И ХИЛ (КАНАДА)

ПАР — НЕПАР
за аутомобиле

Општинска управа града Стокхолма добила је оригиналан предлог за ограничење саобраћаја приватних аутомобила и камиона. Саобраћајна гужва у Стокхолму већ одавно представља велик проблем и због тога су градски оци озбиљно узели v разматрање овај предлог. Творци предлога решавају питање саобраћаја веома просто: у парне дане до-

зволити вожњу само возилима чији су регистарски бројеви парни, а у непарне — непарним. На тај начин број кола на улицама биће двоструко мањи, а за толико ће вероватно опасти и број саобраћајних несрећа. Власници аутомобила ће се једног дана возити, а другог дана ићи пешице што ће им здрављу само користити, како кажу предлагачи.

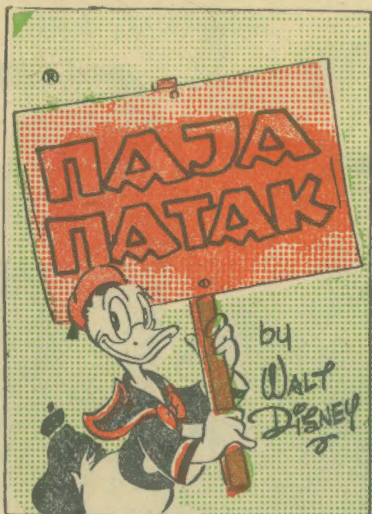
Најважније је то што ће се проблем саобраћаја решити без икаквих издатака од стране општине.

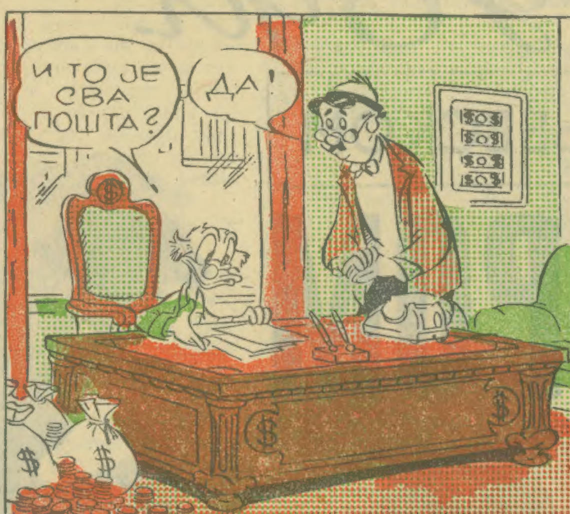
ЧУДАН ПОПИС

У Шведској ће се идуће године спровести опсежан попис јелена — из авиона. У ниском лету брзином од 50 километара на сат авиони ће прокрстарити целу земљу да би открили станишта великих

крда јелена. Претпоставља се да сада у шумама и тундрама живи 100.000 јелена, док их је 1945. године било 47.000 а 1958. 84.000. Број ових животиња у Шведској стално расте, и поред многих одстрела у свакој ловачкој сезони.

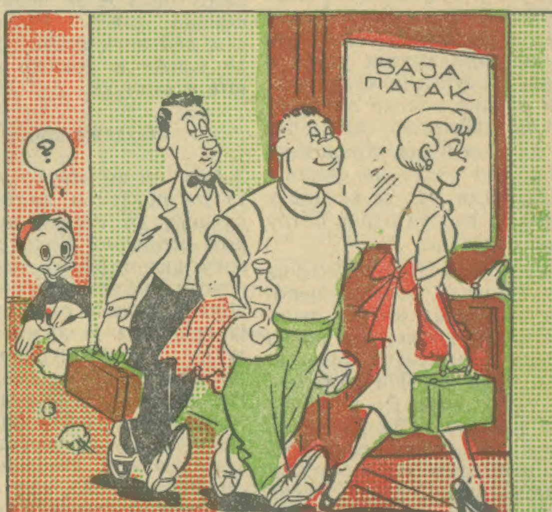

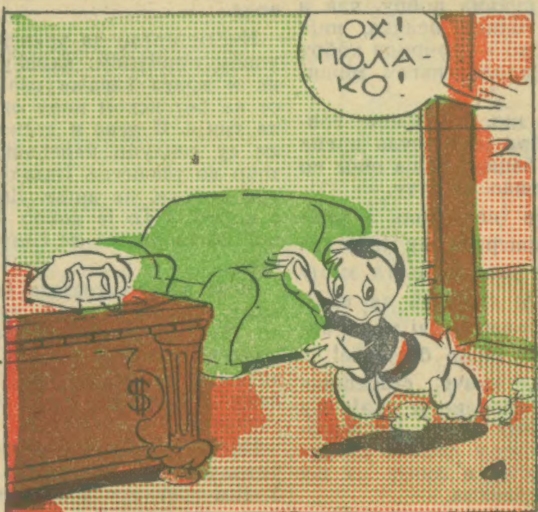

Дрвеће — сестре

У парку кинеског главног града пажњу туриста привлачи дрвеће које на први поглед изгледа чудно: на њима се гране листопадног дрвећа преплићу с гранчицама чети нара. У чему је тајна дрвећа-сестара, како их Кинези називају? Објашњење је прилично једноставно: у исту јаму стављају се, на пример, саднице белог багрема и тује, а затим се, кад дрвеће почне да расте, њихове гране вештачки уплићу.

Дрвеће-сестре нису једини понос кинеских вртара. Кинеско декоративно баштованство старо је неколико хиљада година. У парковима се може срести дрвеће и жбуње којима је дат облик звезде, лопте, разних животиња и птица. Дрвеће које се најлакше и најлепше „моделира" јесу кинеска вења и разни четинари.

ШТЕТА ШТО НЕМАТЕ ШТАЛУ

У старом Београду, пред крај прошлог века, био је познат и необично омиљен као добар човек и шаљивчина, негдашњи добровољац — Гарибалдијевац, Дела Бона.

Деценијама је становао у Палилули, али се једног дана посвађао са власником куће, отказао му у срџби стан и пошао да тражи нови „квартир".

Обиграо је цео Београд. Од тешких кондура прописно је нажуљио табане, док најзад није пронашао оно што му треба: две лепе собе, кухињу, шупу за дрва, у дворишту бунар и пуну башту цвећа.

— Е бас добро квартир! — рекао је Дела Бона новом власнику. — А ста коста кирија за једно месец?

— За тебе Гарибалдијевог јунака и весељака, само три дуката на месец! — одсече газда као на пању.

— Охо-хо-о! Сто и осамдесет гроса... Није скупо, није, ама, само стета сто нема стала!

— Каква штала? — изненади се газда. Шта ће ти штала?

— Ама, мени не треба, али треба за оно магарац који оће да плати сто и осамдесет гроша за једно такво квартир!

Дела Бона остаде и даље у старом стану. А несуђеног газду су још дуго задиркивали питањем:

— Јеси ли сазидао шталу за магарца?

Лечење воденом прашином

У жарки летњи дан пријатно је седети у каквом парку поред водоскока и удисати ваздух засићен воденом прашином. Човек се не само освежи већ постаје бодрији, расположенији. Исти такав осећај доживеће крај бистре и брзе планинске реке или крај водопада.

Промена расположења у оваквим случајевима није случајна. Водена прашина, кажу стручњаци, има знатна лековита својства. Наиме, при распрскавању воде образују се поред осталог и атоми кисеоника који изванредно добро делују на централни нервни систем, крвоток и рад срца.

У последње време совјетски лекари створили су нов систем лечења — хидроаеронизацију. Овај метод даје добре резултате у лечењу бронхијалне астме и нервне пренапрегнутости. Ташкентски професор Черњавски први је предложио овакав начин лечења још пре четврт века.

Очи у очи с краљевском кобром

„Потребна нам је краљевска кобра, велика!" — тим речима испратио ме је на пут доктор Дитмар, истакнути специјалиста за гмизавце њујоршког зоолошког врта.

Треба рећи да свакога оног ко науми да нађе велику живу кобру очекују озбиљни напори. Није ни чудо — на свету нема опаснијег бића. Имао сам прилике да посматрам животиње које је кобра ујела, видео сам и људе... никог од тих несрећника нису успели да спасу. Није ствар само у томе што је кобрин отров веома јак. Можда отров индијске змије „руселија" или афричке зелене малебе није ништа слабији, али је краљевска кобра знатно крупнија од њих, а резерве њеног отрова веће. Поред тога, друге змије наносе својим жртвама кратак угриз и у рану испуштају само онолико отрова колико змија успева да избаци за тај незнатни део секунда. Краљевска кобра, кад уједе, не раставља зубе све док се кесице у којима се налази отров потпуно не испразне.

Ја сам већ имао прилике да у Америку донесем неколико индијских кобри, такође и црних кобри, али никад ни једну краљевску. Маштао сам о томе да овог пута нађем такву која би натерала наше зоологе да подскоче од дивљења. Али, за то је требало набавити кобру дугачку најмање три метра. Нисам имао никакве представе како да дођем до таквог чудовишта! Стигао сам тог пута чак у источни део кнежевине Џахор на полуострву Малаки, али све што сам од тог пута имао било је неколико живих тигрова.

Неколико дана по мом доласку смерно ми се приближила нека чудна фигура. Био је то стари Малајац из племена Сакаја. На глави је носио дугачак сандук. Спустивши сандук на земљу довољно далеко од мене стао је да ми говори на једном од домаћих дијалеката. Моје лингвистичко знање било је таман толико да разумем речи „улар" — змија и „рингит" — долар. Понуда да купим змију била је за мене сасвим обична ствар. Равнодушно сам дао знак старцу да приђе ближе и покаже ми шта има у сандуку.

Најдужа кобра

Али, нисам морао два пута да погледам да бих био начисто да старац нуди нешто необично. Никада у животу нисам видео такву џиновску краљевску кобру. Рекорд у дужини ове врсте змија годинама је држала једна кобра у сингапурском зоолошком музеју са своја 4 метра и 15 сантиметара. Али, то није била жива змија; држали су је у шпиритусу у једном великом стакленом резервоару. А ево, сад се преда мном налазила жива кобра, дужа од оне сингапурске бар 30 сантиметара.

— Десет долара.

Одмах сам дао новац и тако постао власник велике краљевске кобре. Старац се спремао да оде, али мене су већ од раније интересовали Сакаји које неки етнографи сматрају потомцима најдревнијих становника Малаке. Они ретко излазе из џунгле где живе не долазећи у додир са цивилизацијом и не користећи се њеним тековинама — чак ни оделом. Уз то желео сам да ми старац исприча како је дошао до ове џиновске кобре.

Преводио ми је Али, мој верни помоћник који је чешто вршио и дужност преводиоца.

— Туан неће пожалити што је зажелео да дозна како је улар ухваћен. Туан можда никад у животу није чуо ништа необичније...

Једне ноћи било је у џунгли веома хладно и влажно и Сакаји су запалили ватру. Ноћу, кад је време хладно, Сакаји се понекад закопавају у неохлађени пепео и тако спавају. Ватра је већ била догорела и један од Сакаја спремао се да спава кад га је нешто изненада ујело за груди. Крикнувши, зграбио је то „нешто" обема рукама. Његови саплеменици, престрашени криком, поскакали су и спазили у његовим рукама краљевску кобру. (Ни једног минута нисам посумњао у истинитост приче: одржати у рукама кобру, чак и кад је толико велика, није тако тешко — природа кобру није обдарила снагом мишића).

Очигледно, осетивши топлоту кобра је кренула према ватри и бацила се на оног ко јој се нашао на путу.

Док је несрећник и даље викао, притрчао му је један друг и узео од њега змију снажно је стежући за врат. Само се један Сакај може одлучити на такво безумље!

Старац, иначе старешина племена, спречио је своје људе да убију змију. По његовом наређењу донели су дугачку мотку и змију уз њу везали лијанама.

Нова опасност

Док се све то догађало једна гатара, која је по старчевом тврђењу многе излечила, покушала је да спасе несрећника исисавши крв из ране да би тако „извукла" демоне а затим је одозго ставила неке траве. Али, „улар" је био сувише велик и „препун демона" и они су, по веровању Сакаја, убили несрећника пре него што је свануло.

По повратку у Сингапур набавио сам јак сандук од тиковине да у њега преместим своју драгоцену заробљеницу. План ми је био овакав: поставићу нови сандук тако да врата буду окренута нагоре, на њега ћу ставити стари и јаким ударцем одвалићу му дно: змија ће упасти у свој нови „стан" и за њом још треба само брзо затворити врата.

Послао сам двојицу момака по сандук са кобром. Ја сам се, пак, налазио у једној бившој гаражи која је до врха била пуна празних сандука и кавеза за тигрове. Окренувши се лицем према вратима поставио сам испред себе нови сандук, отворио га и тиме завршио припреме.

На вратима се указао један од мојих момака носећи сандук с кобром. На прагу се спотакнуо, посрнуо, полетео два-три корака и... пао насред гараже заједно са својим товаром! Дно сандука се одвалило раније но што сам ја рачунао и кроз ваздух је пролетело тамно тело — змија!

У магновењу оба моја помоћника нестала су ми са очију. Један се брзином на којој би му могао позавидети и мајмун нашао на крову гараже, други је улетео уз дрво као да га гоне хиљаде ђавола.

Нисам могао да кренем њиховим примером: између мене и врата гараже извијала се на бетонском поду огромна змија. И лево и десно били су сандуци наређани готово до таванице. Назад! Два три корака, не више. Двобој с кобром? То је добро за оног ко се решио на самоубиство.

Моја забуна трајала је секунд, можда и мање, али је то било довољно да кобра подигне главу и предњи део трупа и да надува своју зелену „капуљачу". Тада ме је угледала.

Инстинктивно сам одскочио уназад и леђима осетио зид. У том тренутку кобра се бацила. Пролетела је на свега три-четири сантиметра од моје леве ноге.

Захватио ме је ужас — не стидим се да то признам. Ја сам знао шта значи смрт од кобриног уједа.

Кобра ми се налазила готово до самих ногу. Узалуд сам очима тражио чиме бих је могао ударити. Ничега у близини.

Међутим, пре но што поново нападне, кобра мора да заузме свој „бојни положај". И ево, припрема се за поновни напад. Одвратна глава, нагнута мало напред, лако се њише у ваздуху. Овог пута кобра неће промашити...

Моје руке, које су ме тако добро служиле у животу, како су сад беспомоћне! А у њима је довољно снаге да задаве два непријатеља слична ономе који се налази преда мном. Али, ако их при том кобра угризе? Довољан је дан једини угриз. А ту су, поред руку, још и ноге, бедра, труп. Чиме да их покријем, како да се заштитим?

Тада у мозгу, готово парализаном од ужаса, блеснула је нека светиљка. Сам инстинкт за самоодржањем управљао је са мном у том страшном тренутку борбе за живот. Истовремено кад је змија по други пут сунула, ја сам једним трзајем здерао са себе белу кошуљу, раширио је у ваздуху и бацио се у сусрет кобри. Пао сам на њу и подвукао је под себе.

Да ли ме је угризла

Змија се увијала пода мном а ја сам се трудио да је што јаче притиснем грудима на под надајући се да она тако полу-придављена не може да употреби своје отровне зубе. Обема рукама пипао сам по бетонском поду покушавајући да нађем неки ослонац који би ми помогао да се још јаче прилепим за бетон.

Међутим, један крај змије успео је да се ослободи и бесно је ударао о моју ногу. Чинило ми се да је то кобрина глава. При сваком ударцу мислио сам да ме је угризла. Знајући добро како њен отров делује на човечији организам, већ сам почињао да осећам прве знакове тровања и за тих неколико тренутака преживео сам хиљаду смрти.

Најзад су чули моје крике. Први момак, Малајац, показао се на вратима.

— Туан се вара, то није глава... То је реп.

Јасно, то није могла бити глава. Како сам уопште то могао и да помислим. Глава је под мојим грудима, осећам је како се помиче. Значи, није ме ујела. Засад бар...

Стао сам да дозивам момка говорећи му да ми приђе, подвуче руку испод мене и обавије мојом кошуљом змијину главу. Кобра је придављена, не може га угристи. Али, момак је побегао.

Други момак, Кинез, који је затим дошао показао се храбријим. Док сам се ја придизао, веома полако и опрезно да змија не би могла да подигне главу и баци се на једног од нас, он је подвукао руку испод мене, зграбио кобру за врат и омотао јој главу мојом кошуљом.

После пет минута кобра, због које сам преживео најужасније тренутке у свом животу, лежала је закључана у новом сандуку.

*

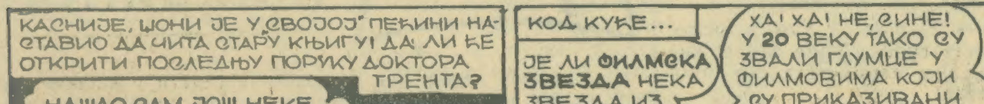
Френк Бук је годинама набављао дивље животиње за разне зоолошке вртове у свету. Његов живот испуњен је многим узбудљивим доживљајима које је описао у књизи „Доводим их живе". Ово је један одломак из те његове књиге.

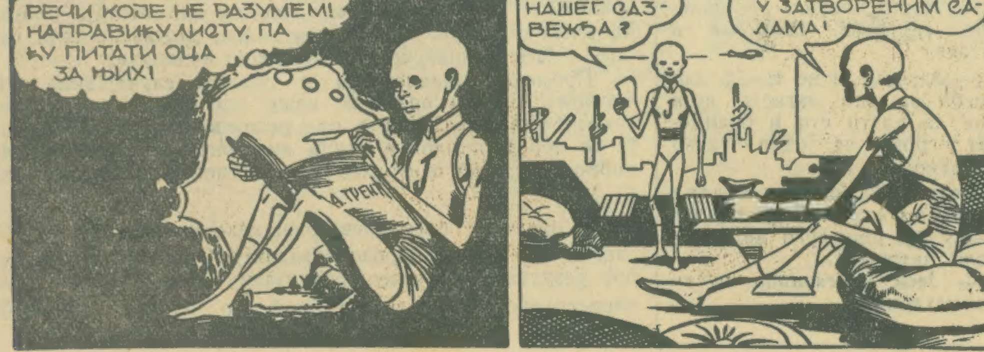
ЗАБОРАВЉЕНИ ЈЕЗИК ЗЕМЉЕ

ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗАК КОЈИ ОДРЕЂУЈЕ ИЗБОР ЂУБРИВА

У Холандији је конструисан електронски мозак који сваком земљораднику даје савете какво ђубриво да изабере за своју земљу. Претходно је потребно дати електронском мозгу податке о саставу тла и култури која жели да се засеје или гаји.

Саобраћајни прописи на Гренланду

Цивилизација се није зауставила ни пред обалама Гренланда. Према једном новом закону који је донет за провинцију Уманак. Гренланђани ће убудуће морати да рачунају с новчаном казном ако се у напитом стању возе саоницама са псећом запрегом, мотоциклом или аутомобилом. Од новембра па све до пролећа — колико траје поларна ноћ — сви теретни аутомобили морају стално имати упаљене фарове и задње светиљке. Овим законом одређена је и највећа дозвољена брзина за аутомобиле: 35 километара на час.

Анегдоте

Судски извршитељ није ближњи

Балзак је једном ухватио свог слугу у лажи и озбиљно га прекорео:

— Лаж је најгори и најружнији грех. Запамтите, човек не сме да лаже своје ближње.

— А зашто онда кад дође судски извршитељ ваше господство захтева од мене да увек кажем да нисте код куће?

— Судски извршитељ не спада у наше ближње — одговори Балзак.

Униформа за генија

На једном званичном банкету нашао се и Жан Кокто у униформи члана Француске академије, с мачем и тророгим шеширом. Поред њега седео је један амерички генерал који је зачуђено посматрао њему непознату униформу. Најзад је с војничком шкртошћу у речима запита Коктоа:

— Оклопне трупе?

Кокто му истим тоном одговори:

— Не, генијe.

Због једног зареза

Неко је једном запитао Оскара Вајлда шта је радио претходног дана.

— Пре подне сам прерађивао једну своју песму и у њој сам прецртао један зарез који ми се учинио сувишан.

— А после подне?

— После подне сам опет вратио зарез на исто место.

Шо и филмски продуцент

Један од најмоћнијих филмских продуцената посетио је једном Бернарда Шоа и са цигаром у зубима стао је да му говори.

— Драги мој мистер Шо, желео бих да снимим један од ваших комада. Прочитао сам их, допадају ми се. Из моје куће може да изиђе само оно што је најлепше, најелегантније, најпоетичније. Ви ме разумете, зар не?

Шо му одговори:

—Драги мој господине, примећујем да сте ви уметник, песник. Али, ја сам једноставан послован човек и због тога се нас двојица никад нећемо моћи споразумети.

Слово о језику

На двору Фридриха II водио се једном разговор о језицима. Неки племић запенушио је хвалећи лепоту и снагу немачког језика, док је Волтер доказивао да је тај језик груб и непривлачан.

— Кад је бог изгнао наше претке из раја, мора да је говорио немачки — рекао је Волтер на крају.

— То је сасвим могућно — одговори му на то Фридрих II — али змија која је Еву навела на зло сигурно је говорила француски.

Шта је боље

Неки млади Катонов рођак пренео му је једном нетачно једну поруку свог оца. Кад се погрешка открила, Катон је љутито рекао младићевом оцу:

— Очекујем да ћеш свог сина примерно казнити.

Међутим, младићев отац није био толико строг као његов славни рођак и помирљиво му је одговорио да сваки човек може да погреши, јер је и то једна од особина људи.

На то му Катон бесно рече:

— Сад говориш као нека жена! Кажем ти, много је боље за врлину не добити похвалу, него за погрешку не добити заслужену казну.

Последњи пут аматер

Француски композитор Данијел Франсоа Обер већ у веома дубокој старости присуствовао је једном погребу. Иако је око себе осећао сенке смрти, није се бојао неизбежног краја. При повратку с погреба, стари композитор, смешећи се, рекао је једном свом познанику:

—Ово је свакако последњи пут да једном погребу присуствујем као аматер.

Може да иде кући

Својом комедијом „Каваница" зарадио је француски драмски писац и романсијер Тристан Бернар сто хиљада франака које је одмах депоновао у Француску банку. Кад год је од тог новца желео да узме потребну своту морао је да прође поред војника на стражи који је чувао улаз у банку и увек би му било драго што је његово благо тако добро чувано. На стражи је увек стајао један исти војник, а како је књижевник често свраћао у банку између њих се створила нека врста немог пријатељства: стражар би стао мирно чим би угледао Бернара.

Међутим дошао је дан кад од улога више није остало ништа. Бернар је жалосно изишао из банке и пролазећи крај стражара који је стајао у ставу мирно, рече му:

— Нисте више потребни. Можете ићи кући!

Није толико написао

Једном је у Енглеској спроведена анкета којом су били обухваћени ови песници и романописци тог времена. Сви су били замољени да наведу сто књига које сматрају најбољим у читавој светској књижевности. Оскар Вајлд написао је на анкетном листићу: „На жалост не могу да наведем сто књига јер сам ја досад написао само девет".

Дане и ноћи...

Балзак је сваки свој рукопис по неколико пута преправљао и дотеривао га све док не би био одштампан. Сам је признавао да тешко пише и да му је за сваки лист потребно по 17 до 18 коректура. Зато је сваки његов тренутак био испуњен радом. Физички веома јак он је издржавао за писаћим столом дане и ноћи без престанка, без одмора. Или, како је сам казао у једном писму: Дане проведем пишући нова дела, а ноћи усавршавајући стара.

НИЈЕ СЕ ЗАЧУДИО...

Пре четири године у џунглама слива реке Амазоне боравио је француски истраживач Робер Верње. Водич и носач био му је Индијанац Гвајнора који га је возио својом пирогом, ловио за њега рибу и откривао му тајне прашума. Једном пловећи уз једну од Амазониних притока, Гвајнора је рекао свом белом сапутнику:

— Твоје село сигурно је другчије од мога.

Робер Верње му је одговорио више у шали но озбиљно:

— Јесте. Ако ми то буде могућно, одвешћу те једног дана у моје село да га видиш.

Овог лета Верње је испунио своје обећање. Вратио се у прашуму да узме са собом свог индијанског пријатеља. Путовали су кроз дивље крајеве, непроходне шуме, прелазили су реке док нису најзад дошли до једног аеродрома. Одатле су за неколико часова стигли у „село белог човека" — у Париз.

Француски истраживач очекивао је да његов гост буде запрепашћен свим што буде видео и доживео. Јер, Гвајнора никад раније није био ни у једном насељу белог човека. За неколико часова лета авионом он није превалио само 8.000 километара, већ један много дужи пут. Заправо, прескочио је читаво раздобље које дели камено доба од данашњег Париза. Гвајнорино племе у срцу јужноамеричких прашума још не зна за одело и живи као што су живели људи каменог доба.

Робер Верње се преварио: Гвајнора се није ничему зачудио, мада је све око себе посматрао с великим интересовањем. Ништа га није могло избацити из равнотеже. Нису му се учинили чудни ни авиони ни аутомобили, ни гужва на париским улицама, високе зграде, па ни забаве у ноћним локалима.

Једино што му се учинило вредно неке примедбе био је телевизор. На њему је неочекивано угледао самог себе и новинара који га је претходног дана интервјуисао. Али, и тада је само рекао:

— Гле, и ви такође имате чаробњаке.

Најзанимљивије је да се Гвајнора веома лако и брзо прилагодио новом начину живота. Већ после два-три дана умео је спретно да се служи ножем и виљушком, тако да је његов домаћин могао мирно да га одведе у најбољи ресторан. Исто тако се брзо навикао на метро и аутомобиле.

Гвајнора се већ вратио у своје тихо, забачено насеље у прашуми. На њему се не примећује никаква разлика, ни по чему се не би рекло да је пре кратког времена толико доживео и да је видео толико непознатих и чудних ствари. Кад се на реци Амазони опраштао од свог домаћина Верњеа рекао му је:

— Твоје село је лепо и пријатно. Али ми се људи тамо не свиђају. Превише раде, претерано журе... у свему су претерани.

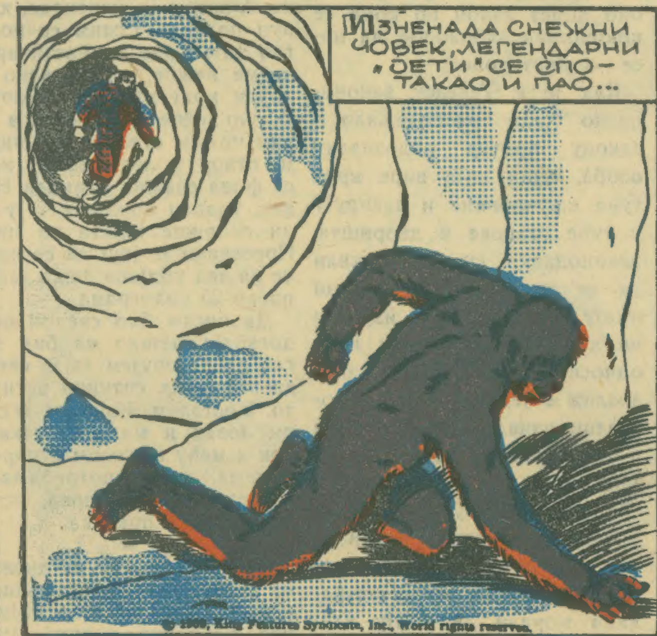
МАНДРАК и СНЕЖНИ ЧОВЕК

ПЕТОРИЦА НА САНТИ

Двадесет и трећи септембар. — Дуго већ нисам узимао у руке свој дневник. Последњи месец дана наша хидрографска истраживања толико су ме била заокупила да су догађаји из свакодневног живота били потиснути у други план. Али, данас је свечан дан: почетак јесени. Пејзаж око нас није се изменио. Нема руменог лишћа, дугих свитања и сумрака, јутарњих магли — свега онога што обично чини јесен. Ипак је овај датум и овде значајан, јер ће данас на читавој земљи, од једног пола до другог, ноћ бити исте дужине као и дан. Сунце се родило у 6 часова заћи ће у 18, као и у Паризу, Дакару, Токију, Буенос Аиресу, на рту Хорну...

У нашем логору на леденој санти овај догађај нећемо моћи прославити онако као што би требало. Ипак, покушаћемо да побољшамо, ако је то могућно, наш једнолични свакодневни јеловник...

Нагли долазак хладноће све нас је изненадио. Кад кажем „хладноћа" то не значи да је до сада било топло. Али, готово преконоћ, оно што је још било море претворило се у бескрајну санту. Куда год погледаш, докле поглед допире, само лед.

Наши пријатељи Ескими такође су били изненађени овом наглом променом. Због своје урођене небриге, нису ништа припремили за зиму па је сада требало да траже ловину, какву било. Кангуак, ловац и наш „учитељ" рекао ми је:

— Аглу... натек!

Натек је на језику Ескима фока, а аглу — отвори у леду кроз које фоке излазе на површину да би дисале. Хладноћа је, изгледа, ове године изненадила и „натеке". Тамо где су они још пре неколико дана слободно пливали и ловили данас је лед и они су се пожурили да отворе и одржавају своје „аглу".

Кангуак је, значи, хтео да нам каже да ћемо свој јеловник побољшати ако покушамо да крај неког отвора сачекамо да се појави фока и уловимо је. Сместа смо му понудили наше пушке. Али, наша понуда је била одбијена ироничним осмехом. Карел, најбољи ловац наше експедиције, није се помирио с тим одбијањем. Видео сам то по изразу његових очију: показаћу вам — говориле су оне.

Прилика му се брзо указала. Сунце је изгрејало и једна фока изишла је из свог „аглуа" и лењо се извалила на леду.

Кроз свој јаки доглед лепо сам видео како је затворила очи. Видео сам и Карела како се, као туљан, вуче на трбуху покушавајући да се што више приближи уснулој животињи. Фока се не миче а Карел наставља да јој се прикрада још опрезније. Ах! Фока се покренула. Карел престаје да се креће и потпуно се приљубљује уз лед. Чека... Затим се опет помиче напред. Фока је учинила готово неприметан покрет. Сада ми тек постаје јасно: фока не спава мада су јој очи готово сасвим затворене, већ радознало прати приближавање те друге, непознате фоке, која јој долази у посету. Нема опасности, као да мисли, могу још да продремам.

Натек, натек... Ти још не познајеш европске пушке. Твоја небрига коштаће те живота. Док ти чврсто верујеш да си у сигурности, страшно оружје диже се полако, полако... Кундак је већ прислоњен на ловчево раме. Он нишани... Карелово тане не може да промаши циљ на двеста метара.

Ах! Ко те је то опоменуо, натек? У истом тренутку кад је Карел притиснуо обарач фока се покренула и брзином која је изгледала бржа од танета клизнула је кроз отвор на леду. Карел не може да се освести; био је сигуран да неће промашити. Љут је, а и има због чега. Јер, ја нисам једини сведок његовог неуспеха. И Кангуак је све видео и смеје се како само Ескими могу да се смеју: загрцњавајући се.

Али, Карел, наш циновски Норвежанин, не може дуго да се љути. Расположење му се брзо враћа. „Видећемо ми и твоју вештину" — довикује он Ескиму.

27 септембар. — Кангуак нам је данас показао шта зна. Била је то заиста невероватна „представа".

Отвор кроз који је фока побегла покрио се танким слојем леда, а преко ноћи снег је поново пао. На месту где је био отвор видело се мало, једва приметно, удубљење које само извежбано око може да открије. Али, Кангуак га је лако открио и у рану зору поставио се крај њега.

Као опрему, поред свог обичног одела од крзна, Кангуак има једну велику рибљу кост, једну медвеђу кожу, харпун и... своје стрпљење.

Кост је забо у снег, медвеђу кожу простро по леду и испружио се по њој тако да му је глава дошла изнад отвора, с харпуном у руци спреман да га хитне. Сада је требало чекати.

То његово чекање не може се описати. Најнезнатнији покрет, зевање, уздах — све то фока може да чује и да бесповратно побегне с тог места. С друге стране, пак, ова окретна животиња наговештава свој долазак само тиме што носом мало оњуши снег изнад отвора да би се уверила да ли је напољу све у реду. Од тог њушкања рибља кост забодена у снег лако се покрене. У том тренутку, ни секунд раније али ни секунд касније, треба ударити харпуном.

Покушајте да тако непомично лежите, и то не на леду већ на тепиху у топлој соби, с теретом од два или три килограма у подигнутој руци! Нећете дуго издржати, уверен сам.

Кангуак је лежао тако крај отвора готово шест часова. Имао сам утисак да за то време није померио ни очне капке. А затим је, изненада, харпун полетео. Еским се подигао хитро као гимнастичар за време вежбе, уже везано за други крај харпуна обмотао је око једне своје ноге, а затим ножем стао да проширује отвор у леду испод кога се фока снажно отимала. Најзад, ударац ножем и... у води се више ништа не миче. Преостало је још да се извуче на лед убијена фока тешка преко 25 килограма.

Да нисам био сведок овог догађаја, тешко да бих могао да поверујем да је све то до најмањих ситница истинито. Уосталом, Кангуак је стари ловац и мало је таквих, чак и међу његовим сународницима, који употребљавају тај стари начин лова, остао од њихових предака.

★

Ово је одломак из дневника француског природњака и истраживача Тијерија који је пре неколико година дуже времена боравио међу Ескимима.

Необични закони

Небо у Тексасу плавље је од италијанског неба". Овакву одлуку, наведену дословно, донело је једном законодавно тело америчке савезне државе Тексас.

У Кентакију се некад сматрало за преступ који је судијски кажњаван ако би се опалила пушка која није била напуњена.

У Вирџинији су пешаци кажњавани новчаном глобом „ако би дозволили да на њих налете кола".

У Висконсину је један законодавац предложио да се родитељима пружи законска заштита против претераних несташлука њихове деце. Наиме, родитељи су одговорни за преступе свог малолетног потомства. Да би то избегли, предлаже законодавац, потребно је да свом детету ставите белу таблу на којој би црвеним словима, великим 20 сантиметара, писало: „Чувај се дивљег детета!"

У једном насељу у америчкој савезној држави Канзасу месни законодавци којима је био досадио неки популаран шлагер донели су уредбу по којој ће се новчаном глобом казнити сваки онај који тај шлагер буде „певао, певушио или звиждао од 6 часова изјутра до 10 часова увече".

У Масачусетсу је једном био донет закон по коме се кокошкама забрањује да носе — панталоне.

Кад је у Тексасу законодавно тело расправљало о закону против радозналих особа, оних који вире кроз туђе кључаонице и завирују у туђе станове и дворишта, законодавци су предложили да се три категорије људи имају сматрати као изузеци на које се овај закон неће односити. То би били радозналци с једним оком, радозналци изнад педесет година и — чланови законодавног тела.

У држави Њујорк био је једном поднесен законски предлог према коме би волови и бикови на аутострадама морали да имају клепетушу, сирену и светиљку на челу.

Пепељуга је постојала

Пепељуга није само фикција настала у машти чувеног француског приповедача Шарла Пероа. Стварност може неки пут да буде лепша и од песничког сањарења а истина је да је Пепељуга живела. Звала се Родопа. Рођена је у Тракији а продата као робиња и одведена у Египат.

Једног дана док се купала у бистром брзаку слетео је велики орао, спустио се на место где је оставила своје хаљине и однео једну њену ципелицу. Случај је хтео да је орао испусти баш изнад баште краља Исаметика у Мемфису и то у тренутку кад се он шетао занет својим мислима.

Задивљен мајушношћу ципеле и тиме што је са неба пала пред његове ноге, владар је наредио да се по целој његовој краљевини изда потерница и нађе сопственица ципеле. После много трагања Пепељуга је најзад пронађена. Краљ је, усхићен њеном лепотом, без двоумљења запросио просту девојку и тако је Родопа, мала трачанска робињица, постала краљица Египта.

»Герле« из преисторије

И људи који су живели још у пећинама имали су своје „ковер-герле", лепе девојке које су позирале да би се сачувала успомена на њихову лепоту.

При ископавањима, вршеним у Аустралији, у области д'Обири, на 250 км од Дарвина, појавиле су се зидне слике са играчицама у најједноставнијој опреми. Експерти тврде да су неке од ових слика старе 28.000 година.

Домороци нису знали да кажу како су настале ове слике, а према веровању које се преносило из генерације у генерацију оне су дело вила и других магичних личности.

★

За један авионски мотор

За израду једног савременог авионског мотора потребно је извршити преко 130.000 разних операција. Занимљиво је да од тога преко 50.000 отпада на такозване контролне операције. Није онда чудо што су у модерним фабрикама авионских мотора око 40% свих запослених радника разни контролори који су практично ван производње јер је њихова дужност проверавање већ готових производа.

★

Обавезна учитељска служба

У Турској се разматра законски предлог према коме би све девојке које имају гимназијску матуру или диплому универзитета морале две године да буду учитељице и тек после тога би могле да се посвете свом правом позиву. Обавезно учитељевање девојака одговарало би у извесном смислу обавезном служењу војске за младиће. Овај закон треба да буде један од најважнијих и најуспешнијих мера у борби против неписмености коју намерава да спроведе садашња турска влада.

★

За леопарда — казна

„Од сада се за домаће животиње имају сматрати овце, краве, питони, крокодили, свиње и видре. Лавови, леопарди, носорози, јастребови и гориле спадају у дивље животиње и забрањује се њихово држање по кућама и двориштима. Ко прекрши ову забрану биће кажњен!"

Наредба коју смо дословно навели била је недавно издата у Уганди. Као што се из ње види, подела на домаће и дивље животиње у Уганди сасвим је друкчија него код нас.

★

»Пећинска свадба«

Постоје ли и данас, у двадесетом веку, пећински људи? Изгледа да постоје и њихово „племе" показало се многобројно. Недавно је један председник тог племена, Италијан Борис Франческини свечано прославио у једној карстној пећини своју свадбу. На весеље је било позвано 40 гостију, такође „пећинских" људи: спелеолога и археолога. До свадбеног стола на дубини од 50 метара гости су се спустили помоћу конопца. О томе како су се после веселе гозбе гости разишли, очевици ћуте.

★

»Зоне тишине«

У сталној борби против огромног пораста нервних обољења насталих услед буке, Западна Немачка је решила да начини у целој земљи двадесет „оаза тишине". То ће уствари бити пространи природни паркови у које ће имати приступ само пешаци.

★

22 улоге — 503 глумца

„Опера за три гроша" од Курта Вејла и Берта Брехта приказује се већ шест година у Њујорку. Досад су дате 2.093 представе којима је присуствовало 600.000 гледалаца са плаћеним улазницама. Комад има 22 улоге које су играла 503 разна глумца.

★

Последњи

Најмањи део фунте, „фарсинг" — четвртина једног пенија који је у Енглеској важио 600 година, повлачи се из оптицаја као излишан јер се данас за њега више ништа не може купити. Новчићи искована 1860. године одавно су повучени из промета, али је доцније пуштена у промет нова емисија од 751,296.000 комада, што отприлике чини петнаест новчића на сваког енглеског становника. Током година многи примерци су изгубљени па ни британска државна ковница не зна сада колико их још постоји. Важност „фарсинга" престаје 31. децембра ове године.

И ДАРОВИТ И ПЛЕМЕНИТ

Исак Албенис, чија је стота годишњица рођења недавно слављена, био је не само даровит музичар који је створио „прву музичку граматику Шпаније“, већ и веома племенит човек. У време кад је живео у Паризу посетио га је једном вајар Иге који је у модерну историју уметности ушао под својим личним именом Маноло. Док је звонио на улазним вратима Маноло, који је водио живот париских боема, рекао је полугласно сам себи: „Испумпаћу од Албаниса двадесет франака, ниједан франак мање и ниједан више“.

Композитор је примио брата по уметности раширених руку рекавши му да је о њему чуо већ много, и то најпохвалније. Док су распредали на широко о тешком положају у коме се налазила Шпанија, Маноло је одлучио, осетивши да је његов домаћин човек болећива срца, да затражи на зајам 40 франака. Кад су се двојици уметника придружиле домаћинова жена и ћерка и срдачно поздравиле госта, вајар је поново променио своју одлуку: тражиће 60 франака. Пошто је био позван да остане на вечери, Маноло је већ био сигуран да ће из Албенисове куће изићи са 80 франака, а кад су стигли до кафе, он је у свом џепу просто осећао округлу суму од 100 франака.

Али, кад је Албенис сео за клавир и почео да свира делове из своје још неизведене опере „Пепита Хименес“ и не примећујући часове који су просто летели, Маноло је осетио како се сви његови планови о „пумпању“ домаћина руше. Својом музиком Албенис му је поклонио нешто много вредније од новца.

Већ је почело да свиће кад се Маноло опростио од домаћина и његове породице. Албанис га је испратио до баштенских врата и кад је Манолу стегао руку тутнуо му је у шаку један коверат. У њему је било 200 франака.

НИКАД ЛЕПШЕ

Пошто за једну важну првенствену фудбалску утакмицу у Норвичу, у Енглеској, није више било улазница Џералд Хинде се снашао. Он је капетан ватрогасне службе па му није било тешко да из депоа узме ватрогасна кола и њима се довезе до игралишта.

Ту је исправио лествице и заузео место на највишој пречаги. „Такав видик никад нисам имао откад гледам фудбалске утакмице“ — изјавио је доцније овај ватрени навијач, који ће због бесправног коришћења ватрогасне справе морати да одговара.

ПОМИСЛИМО...

„Пре него почнемо да мислимо шта ћемо јести и пити, потребно је да се запитамо с киме ћемо бити за столом. Ако једемо месо без присуства пријатеља, онда живимо као лав и курјак“, рекао је Епикур.

СВАКУ СТОПУ НАШЕ ЗЕМЉЕ УПОЗНАЛИ СУ НАШИ ЉУДИ ОДЛАЗЕЋИ НА ГОДИШЊИ ОДМОР

КАД ДОЂЕ ГОДИШЊИ ОДМОР

Рано јутро у једном граду западне Истре. Један човек, сам на молу, трже се кад чу иза себе глас:

— Госпон, молим вас, где је овде зубни лечник?

Пред њим је стајао постарији човек и говорио:

— Целу ноћ ме зуб боли; да полудим. Пешке сам кренуо ноћу из села...

— Пријатељу, не знам ни ја тачно. Овде сам на летовању, али чини ми се, ту је негде, пођите са мном...

Прошли су две-три улице, попели се на четврти спрат једне зграде и закуцали на врата зубара. Он се одмах појавио, а туриста му се обратио:

— Овог старца јако боли зуб, а ја сам му помогао да вас нађе, прегледајте га, молим вас...

Лекар се осмехну и рече:

— Причекајте двадесетак минута, сад сам баш дошао с пута.

Туриста и старац поново су сишли на улицу.

— Е, сад, чико, причекајте мало па идите лекару...

— Хвала, госпон... Пардон, одакле сте, ви сте тако добри...

— Из Београда...

— Из Србије... Знам, знам, затекао сам се као војник у првом светском рату у Ваљеву. Ох, што су тамо добри људи... Лепо сам живео. Него, молим вас, дођите код мене у село, није далеко, имам лепо грозје.

— Хвала, пријатељу, путујем. Доста сте ме наградили већ самом похвалом. Ето, кажете да сам добар, а и да су моји очеви добри. Мени су слађе ваше речи од грожђа... Много вам хвала.

*

Касно поподне лађа је пристала у једном градићу сплитске области. Један туриста с породицом кренуо је у стан за који је послао капару. Али се разочарао. Његов несуђени станодавац издао је другоме стан, тако да је он сада остао на улици. Онако бесан одмах је одјурио у милицију, али тамо му ништа нису могли помоћи. Наједном му се један милиционер обрати:

— Колико вас има?

— Четворо...

— Имам једну собу. Спавајте вечерас код мене, па ћемо сутра решити ствар.

Ујутру:

— Је ли, пријатељу, издајете ли ви ову собу? — упитао га је туриста.

— Издајем...

— А хоћете ли да је издате мени?.. Нисте другоме обећали?..

— Нисам... Хоћу...

Туриста, радостан, почастио је милиционера кафом и ракијом, а мало доцније милиционар њега паприкашом; зачас се пријатељство створило. Одмах после подне туриста је исплатио стан за петнаест дана, а сутрадан милиционар га је поново позвао на доручак, па узгред рекао:

— Слушајте пријатељи. Све вам је у мојој кући на располагању. Ништа се не устручавајте. Него, видим, много вас је а ти сам радиш. Унапред си ми платио. Да ти вратим новац, можда сте у оскудици. Људи смо, не морате ми сад платити, живећемо.

— Само задржите, а мене сте већ обогатили кад сте такав човек. Хвала вам, као да сте ви мени платили.

*

Ове две цртице унеколико осветљавају значај сусрета наших људи из разних крајева. Повластице за годишњи одмор омогућиле су углавном та познанства и као никад досад у нашој историји, наши људи из разних крајева земље упознали су се и стекли правилније мишљење једни о другима. Склопила су се пријатељства и другарства и ослабљене оштрице подвојености.

Људи су пре рата путовали на годишњи одмор, али ни близу у толикој мери, а највише је оних који пре рата нису ни сањали да могу да обилазе земљу уздуж и попреко.

Раздвојени вековима туђинском владавином и засипани њеним лажима да би се створила већа подвојеност, наши људи после рата кренули су на путовање. Гонила их је жеђ да што више сазнају о нашој земљи и да виде што више природних лепота. Та жеђ је била јака и страсна као оног јунака из народних прича који обилази девет одаја пуних чуда.

Људи су видели море и градове на његовој обали. Посетили су острва, путовали су долинама река, одмарали се у шумама. Упознали су готово сваки кутак наше земље, одушевили се њеним природним лепотама и делима наших људи којима се украсила наша домовина. То је диван ђердан у коме су се као драгуљи нанизали стари споменици, сликарска и друга уметничка дела, фабрике и њихови производи којима се наши народи поносе, и друге творевине које стварају ослобођени народи.

Можда од свега тог сазнања највећи значај има међусобно упознавање људи. Довољно је макар за време годишњег одмора посетити наше крајеве који су до самог рата били „иностранство“ и видети дела људи који тамо живе и уживају на свом земљишту заједно са људима из других крајева.

Сваку стопу наше републике упознали су наши људи, али још се нису задовољили. Земљом стално јуре возови, аутобуси, авиони и друга превозна средства и превозе стотине хиљада људи у разним правцима. О томе речито говоре статистички подаци. Ми их нећемо, сем два, набрајати. Године 1939. по статистичким подацима наша места посетило је укупно 663.395 људи, а 1958. године 3,387.107. Године 1939. у статистичким подацима забележено је да је било 3,602.881 ноћивања, а 1958. 13,792.359 ноћивања. Ове цифре, кад се мало о њима размисли, јасно говоре о много чему.

ШЕСТ ПРОНАЛАЗАЧА за један ПРОНАЛАЗАК

Шест проналазача? Зар то ипак није много за дописну карту — комадић тврђег папира са адресом, марком и малим простором за писање текста? Па ипак, за славу проналаска дописне карте „отима“ се шест проналазача.

Немци сматрају да дописна карта има само једног проналазача: њиховог земљака Хенриха Стефана. На први поглед они су у праву: генерални директор пошта Хенрих Стефан стварно је први изнео идеју о „откривеном писму“. Више од тога зна се чак и тачан датум кад је он на једној конференцији Немачког поштанског савеза поднео реферат о својој замисли — 30. новембар 1865. године.

Али, Стефанов предлог није био остварен. О њему се расправљало, у њему су нађени многи недостаци и идеја је била заборављена.

Године 1868. појавила су се још два проналазача. Књижари Фринлајин и Пардубиц поднели су Пруској поштанској управи образац „универзалне коресподенц-карте“. На том обрасцу била је чиста само једна страна: — она на којој се пише адреса. На другој страни проналазачи су предлагали да се наштампа тридесетак разних реченица као на пример:

„Потврђује се пријем последњег писма“

„Честитамо наступајуће празнике“.

Једном речи Фринлајин и Пардубиц предлагали су дописницу на принципу: непотребно прецртати!

Али, пруски поштански чиновници одбацили су идеју двојице књижара. Још годину дана чекала је дописна карта да јој се отвори пут у живот. Четврти њен проналазач био је професор народне економије на вишој техничкој школи у Бечу доктор Емануел Херман.

У једном од аустријских листова Херман је написао чланак у коме је образложио своју понуду о поштанској карти предлажући јој име „поштански телеграм“. По његовој замисли поштански телеграм био би ограничен на свега двадесет речи.

У то је на сцену ступио и пети проналазач: аустријско министарство пошта. Министарство је издало дописнице са означеном поштанском тарифом само је при томе унело једну веома важну новост: никаквих ограничења у тексту — пиши онолико речи колико ти стане на празном простору.

Првог октобра 1869. године дописнице су се појавиле у продаји и брзо су продрле и у друге земље. Француско-пруски рат од 1870 — 1871. повећао је број оних који су писали кратка писма. За војнике на фронту дописница је била најзгодније средство за кореспонденцију.

Некако у то време дописне карте доживеле су своју последњу промену. Неки војници јављајући се дописницама кућама почели су да уз текст додају шаљиве цртеже. Те војничке шале дале су шестом проналазачу идеју да створи шарене, шаљиве дописнице. Ко је тај шести проналазач? Према једним сведочанствима прве дописне карте са хумористичким сликама штампао је неки немачки апотекар. Други извори међутим тврде да су прва „илустрована писма“ била израђена у штампарији немачког издавача Шварца. Било како било, илустроване дописнице појавиле су се убрзо после француско-пруског рата да би за веома кратко време продрле у све земље света.

БРАНКО И МУЗИКА

Да ли се Бранко Радичевић бавио музиком, да ли је свирао и певао? О томе нам нису остали никакви подаци сем његових песама које својом мелодичношћу упућују на то да је био бар самоук свирач и добар певач-весељак. У сваком случају музику је осећао и свака његова песма весела и несташна или сетна има свој специфични тон. Поред тога он сам помиње у својим песмама речи: певање, свирка, свирац, тамбура, коло — за које је дао и потпуни ритам.

Колико су његове песме пуне музике најбоље показује то што су оне инспирисале многе наше композиторе. После Змајевих песама његове су највише компоноване. „Ђачки растанак“ још ниједан композитор није у целини уобличио али делови јесу, а нарочито познато коло: Јосип Маринковић га је компоновао за хор, Љубица Марић за клавир, а Светолик Пашћан за мешовити хор.

И за друге Бранкове песме су се композитори интересовали. У клавирској обради је остала „Девојка на студенцу“, Мокрањац као и Владимир Ђорђевић су компоновали „Јадну Драгу“. Песма „Укор“ за глас и клавирску пратњу од Јосипа Маринковића добила је и друге обраде: од Даворина Јенка а од Исидора Бајића остао је нарочито популаран одломак „Где си душо, где си рано“.

У стилу клавирских минијатура Шумана и Чајковског, Роберт Толингер је компоновао Бранкове стихове „Никад није вито твоје тело“ и из „Туге и опомене“. А Јосип Хаце се инспирисао песмом „Кад млидијах умрети“.

Међутим Корнелије Станковић са којим се Бранко добро познавао и дружио три године у Бечу и који је знао свакако и његове песме — није компоновао ниједну. Можда ранији композитори нису владали техником коју је захтевао нови дух Бранкових песама. Јер он је поред Вука у своје стихове унео не само многе речи из народа него и њихову мелодику.

НИ ТАМО, НИ ТАМО

На боксерском сусрету аматера у Бутери, на јужној Сицилији, гледаоци су били веома изненађени када је Пјетро Каламаса, боксер тешке категорије, дозволио да га његов много слабији противник Ђовани Масино такорећи премлати. Побеђени је доцније признао да је у борби штедео свог противника, јер је Масино његов једини помоћник, а требало је да се сутрадан заједно отисну рибарским бродићем на море.

НЕКАД...

Јединица дужине код старих Египћана била је равна просечној висини човечјег тела. Четврти део тога називали су лактом, а шести стопом. Арапи су за јединицу ширине узимали зрно јечма. Шест зрна јечма био је палац, а 27 лакат.

БРАЗИЛСКА БАСНА

Од рођења до дубоке старости

Кад је творац света створио човека рече му: „Иди и буди господар овог света и његово најсавршеније биће. У животу те чека много послова и изненађења, али ти ћеш их све савладати. Твоја срећа зависи од тебе самог. И тако ћеш поживети тридесет година."

Човек је ћутао.

Тада творац сазда магарца и рече му: „Живећеш као човеков роб, носићеш њега и товаре које ће он стављати на твоја леђа. Стрпљиво и послушно подносићеш све недаће на свом животном путу. И тако ћеш поживети педесет година.

Магарац је размишљао мало па рече:

— Ропство, терети, недаће и још усто педесет година живота. То је за мене превише. Сасвим довољно ће ми бити тридесет година живота.

Тада творац сазда пса и рече му: „Ти ћеш бити човеков пратилац, послушно ћеш га служити и чуваћеш му кућу мада од њега за обед нећеш добити ништа више сем једне оглодане кости. Трпећеш ударце, али ћеш ипак верно лизати руку која те кажњава. И тако ћеш поживети тридесет година.

Пас је размишљао мало па рече:

— Да бдим дан и ноћ, да будем тучен, да трпим глад и још да живим тридесет година... Не, хоћу само десет година.

Тада творац сазда мајмуна и рече му: „Иди и твој задатак ће бити да развесељаваш човека. Скачући с гране на грану или обешен о какво стабло подражаваћеш све човекове покрете. Својим кежењем и гримасама разбијаћеш његову тугу и одржаваћеш његово ведро расположење. И тако ћеш поживети педесет година.

Мајмун се почеша иза ува и замоли:

— Господе, то је сувише за један тако безначајан животни циљ. Биће ми довољно тридесет година живота.

Тада изненада човек проговори:

— Двадесет година које магарац није хтео, двадесет година које је пас одбио и двадесет година које је мајмун презриво одбацио — дај их мени, господе, јер тридесет година је мало за управљање светом.

— Узми их — рече му творац. — Живећеш деведесет година, али само под једним условом: поред своје дужности мораћеш да испуниш и задатак магарца, пса и мајмуна.

И тако човек живи.

До своје тридесете године бори се храбро и упорно против свих тешкоћа, побеђује и осваја: он је човек.

Од тридесете до педесете године живота он има породицу и без одмора диринчи да би је издржавао. Храни своју децу, труди се да их подигне и осигура им будућност. На њему леже сви терети: он је магарац.

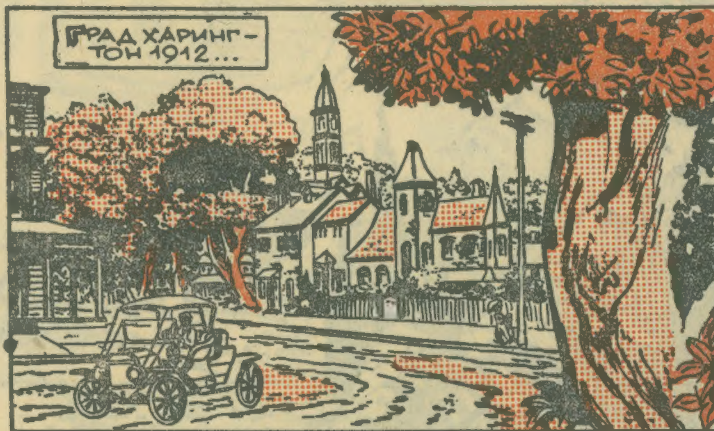
Од педесете до седамдесете године он је чувар своје велике породице. Пожртвовано и одано чува своје најближе, али више није у могућности да спроведе своју вољу: послушан је и веран — он је пас.

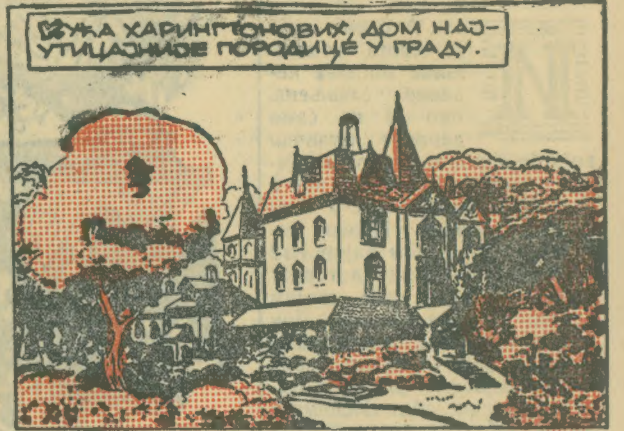
Од седамдесете до деведесете животари без снаге, повијених леђа, наборан. Својом мрзовољом и брбљањем само изазива смех. Он зна да га нико не узима озбиљно, али његове луцкасте шале радују децу: он је мајмун.

Тамо где је умро Леонардо да Винчи

Велики сликар, архитект, анатом и уопште један од најумнијих људи Ренесансе, Леонардо да Винчи умро је у Француској, у малом месту Амбоаз, које данас броји 10.000 становника. Он је издахнуо у чувеном дворцу Кло, у коме се много раније родио француски краљ Шарл VII, а у коме ће сада по недавној одлуци француске владе, да се уреди велики институт за научна истраживања на пољу механике. Сваки научник моћи ће убудуће у овој установи да разгледа копије Леонардових дела и цртежа. Француска жели да од мале Амбоазе створи центар науке и светско састајалиште научника.

WALT DISNEY'S Полијана

Још као дете био сам строго васпитан и свака моја грешка повлачила је казну. „То се звала правда" — пише Кронин.

— На почетку моје каријере, 1921 године, постављен сам као лекар за заразне болести у болници у Нортемберланду. Једне зимске вечери, свега неколико дана по мом доласку, доведоше једно дете од шест година оболело од дифтерије. Гуша му је била толико упаљена да је спас био само у операцији.

ТРЕБА ПРАШТАТИ

У то време још нисам имао искуства. Сећам се и данас операционе сале у којој су биле две жене: једна стара сестра и млада болничарка која је тек почела свој стаж. Био сам нервозан. Мада свестан своје неспретности имао сам чврсту жељу да спасем дете које је јако тешко дисало. Чим сам начинио зарез дете је жудно удахнуло ваздух и плућа су почела нормалније да раде. Полако се враћало у живот. Био сам тог трена у стању да вичем од радости. Завукао сам цевчицу у грло и потрудио се да малог болесника удобно сместим у кревет. После успешно обављеног посла отишао сам у своју собу.

Око два сата ујутру нагло ме је пробудило лупање на вратима.

— Докторе, докторе, дођите брзо! — викала је сва усплахирена болничарка.

Њена дужност је била да бди над дететом. али је тренутно заспала а кад се пробудила видела је да се цевчица запушила. Уместо да се држи мог наређења и да отпуши цевчицу, што је знала свака болничарка, она се захваћена паником изгубила и урадила оно што јој се не може опростити. Кад сам ушао у собу дете није било више у животу. Сви моји напори да га повратим остали су без успеха.

Осећање неповратног и одговорност за један људски живот потпуно су ме смрвили. Помисао да је мој успех био упропашћен немарношћу једне болничарке довела ме је до беса. Одлучио сам да поднесем извештај здравственој служби овог краја са захтевом да се кривац удаљи из болнице и забрани му се сваки даљи рад.

Кад сам извештај написао позвао сам болничарку и прочитао јој га. Саслушала ме је не проговоривши ни речи. Била је то млада девојка од двадесетак година, мршава и мало неспретна. Анемична, умало се није онесвестила кад сам завршио. Није се трудила да се оправда, мада је све могла да припише великом премору. Зато ја бесно викнух:

— Зар немате ништа да кажете!

Она само климну главом, промуцавши:

— Дајте ми још једну прилику!

Био сам збуњен. Признајем да о томе нисам размишљао. Једино сам знао да је треба казнити за учињену грешку. Погледао сам је не рекавши ништа и залепио извештај.

Целе ноћи сам био узбуђен. Стално ми се вртело по глави: „Дајте ми још једну прилику". Нешто ми је говорило да правда не тражи само жељу за осветом.

Сутрадан сам писмо са извештајем поцепао.

Прохујале су године. Жена која је учинила ову фаталну грешку постала је главна болничарка у једној дечјој болници у Велсу. За време читаве своје каријере узимана је као пример ревности и оданости.

Почетком другог светског рата случајно сам видео једну фотографију снимуљену у неком склоништу. Жена четрдесетих година на њој, изгледала је уморна, али дечји погледи упрти у њу били су пуни поверења и љубави. То је била она.

ПСИ ИМАЈУ СВОЈЕ »ЛУЊЕ«

Ко је пратио бар један стрип о псу „Луњи“, никад неће моћи да заборави овог симпатичног Дизнијевог јунака са карактерним особинама толиких људи. Али, пси заиста имају своје „луње“. Један од њих је и „Храбри“, сићушни сетер из једног француског села са Пиринеја који се на крају прве године живота одлучио на далеке пустоловине излажући се великим опасностима.

„Храбри“ је припадао сеоском столару и по свему је изгледало да ће живети и умрети мирно, као чуваркућа скромног занатлије. Гледајући свакога дана високе Пиринеје, који су половину године били покривени снегом, зажелео се даљина. Једног јутра, кад је поред његове штенаре крај капије прошла група непознатих смучара, кренуо је за њом.

Људи су једва обратили пажњу на малог сетера. Имали су свој задатак, а главни им је циљ био да се на време, пре но што падне мрак, нађу у сигурном заклону. Попели су се на врх од 2384 метра, а „Храбри“ им је био за петама. Сутрадан ујутру, они су га нашли пред вратима туристичке куће спремног за полазак. Остао је напољу на цичи зими, а кад су смучари кренули, није заостао. Приметили су, да мало храмље, јер је озледио шапе. Тек тада су му пришли, крај ватре га мало огрејали и дали му да једе. Неко је предложио да га ставе у ранац, али, ни у једном није било довољно места. После сваког дугачког спуста, „Храбри“ је заостајао, и као сићушна црна тачка у даљини постепено биваo све већи док се радосно не би нашао крај ногу смучара. Тачно по трагу смучки налазио их је без обзира колико су га остављали за собом.

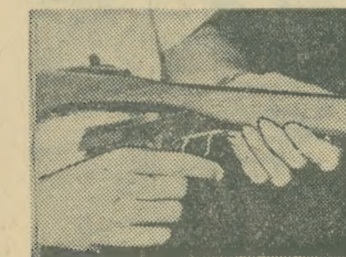

Шапе су га све више болеле, но био је истрајан и увек чио. Падао је, преметао се и котрљао као клупче, али никад није зацвилео. Понашао се као прави спортиста.

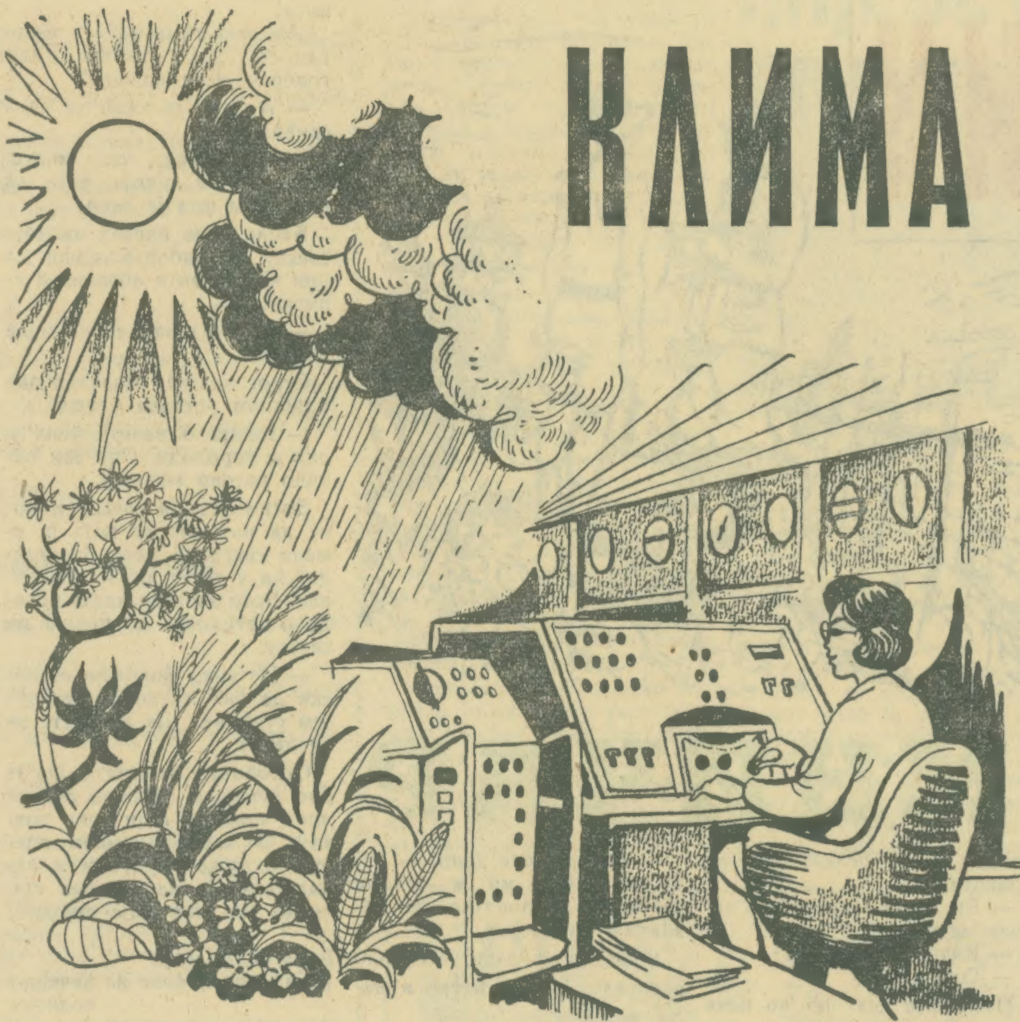
Најзад, кад су стигли у долину мртви уморни, и храбри „Луња“ се осећао на граници својих снага. Отада он живи у граду, у кући једног смучара. Кад год његов заштитник крене у планину весело скичи и прати га погледом, али на пут не полази. Његова радозналост је задовољена. Ужива у снежним даљинама Пиринеја само издалека.

Пиштољ или пушка

Потребно је само 10 секунди да се од пиштоља направи пушка и обратно. Без икаквог алата скине се цев са

пиштоља и увуче у удубљење на пушци. Овакви пиштољи-пушке производе се у САД.

КЛИМА ПО НАРУЏБИНИ

Голфска струја за Европу је парно грејање без кога би наш континент био стално под леденом кором или неплодна пустиња. Наука је продрла у све тајне ваздушних струјања у свим крајевима света као и у узроке који условљавају временске промене. Од пре десетак година на свим континентима изводе се обимни радови на регулисању и коришћењу водених токова како би и неплодне области постале погодно тле за размножавање биљног и животињског света.

Хидросистеми са бранама немају за циљ да се само створе могућности за повећање производње електричне енергије већ служе за наводњавање а уједно представљају изградњу једног обимног система који врши утицај на климу.

На реци Тенеси у истоименој држави у САД пре две године је завршена последња од 30 брана на дужини од 1.300 километара чиме је обезбеђена годишња производња 14 милијарди киловат-часова електричне енергије и наводњавање више милиона хектара обрадиве површине. На 2.000 километара источно прокрчивањем планинских превоја у Калифорнији кроз шест хидростаница сваког минута се упумпава 9 милиона литара воде да се преко дотле сувог корита реке Сен-Јоакен неплодни предели претворе у цветне баште и вртове.

Живе бране у Украјини у виду шумских појасева одбијају источне ветрове са киргиских степа и бране плодна украјинска поља од пустоши коју доносе суше. Продубљивањем Волге за 4,5 метра, стварањем вештачког језера односно Рубинског мора више Москве и извођењем радова у Сибиру проширују се или стварају нове области у Совјетском Савезу и култивишу „мртва поља“, позната једино као сурова студена пространства.

У нашој земљи Власинско језеро, Јабланица и нарочито канал Дунав-Тиса-Дунав поред посебне намене да прикупљају воду за производњу електричне енергије и успостављају непосредне и јевтине саобраћајне везе они непосредно или посредно доприносе и доприносиће стварању све повољнијих услова за вегетацију.

Још је од далекосежнијег значаја да ће се обимним радовима те врсте проширити извори живота и створити нове оазе за бујну вегетацију у превише сувим или влажним подручјима Африке и Азије. Многи од ових планова за сада изгледају фантастични или тешко изводљиви једино зато што су земље које би имале од њих непосредне користи и морале да их изводе — сиромашне и технички неразвијене.

Али уколико би се томе приступило спрезањем могућности у светским размерама, већ крајем нашег века у свету би преко промењене климе све постало друкчије. За велике планове утицања на климу преко сложених техничких радова на суву и води, било би довољно кад би се у наредним деценијама уместо на наоружавање у циљу међусобног уништења, уложило колико су изнели трошкови војних операција и рушења, без људских жртава, у другом светском рату. По процени највећих светских научника други светски рат је прогутао 1.350 милијарди долара а толико би било довољно да се у досада приступачним крајевима наше планете створе извори живота и одстране суровости природе а с њима беда и невоља која неједнаком расподелом срстава људе у цивилизоване и нецивилизоване или недохрањене и гладне.

Обуздавањем бујица и стварањем језера великих као осредња мора добијају се милиони киловат-часова електричне енергије и напоредо производе милиони килограма разних намирница. Мрачна подручја се расветљавају и шире нова пространства за људска насеља са зеленим пољима и нови пашњаци са широким појасевима шума и дахом ведрине животворног поветарца. Уколико због обимности и разноликости природе све то не би могло да се сведе на размере како се то спроводи у фабрикама са аутоматизованим уређајима — да се све регулише притиском на дугме — наука и техника су ипак већ данас у могућности да на свих шест континената створе чуда у границама најсувље реалности.

Свет настањен у све развијенијим областима насталим благодарећи оствареним плановима, све мање гледа у небо и све сигурније сагледава сутрашњицу прорачунавајући унапред колико ће да произведе и колико ће све то да га стаје према утрошеном материјалу, уложеном раду и коришћеним машинама уз помоћ горива или електричне енергије.

То што је изводљиво на ограниченим површинама или у фабричким халама биће сутра могуће и на непрегледним пространствима. Као што се савлађивањем и уједначеним током бујице претварају у тихе воде а живим бранама од шумских појасева одбијају суви ветрови, против-токови ће разбијати пустошна ваздушна струјања а непогоде ће се претворити у благотворне и корисне појаве. Данашње повезивање најсложенијих хидросистема са пребацивањем воде са нижих на више невое и развођењем електричне енергије на хиљаде километара већ су први кораци ка вештачком усмеравању климе и сагледавању могућности времена по наруџбини. А то би опет омогућило да се година у свим крајевима света од 12 месеци сведе на шест и на два годишња доба: пролеће и лето са две жетве.

ТРКА

У тренутку кад нико на њега није обраћао пажњу двогодишњи Вилијам Вилкинсон из Хемпшајра у Енглеској испио је бочицу специјалног мастила које је његов отац употребљавао. Онесвешћеног су га пренели у болницу. Очајним родитељима лекари су признали да ништа не могу да предузму док не сазнају формулу тог мастила.

Хитно је позвана у помоћ полиција која је брзо пронашла да је мастило производ једне лондонске фирме. Телефонирали су тамо и добили одговор: формула је строго фабричка тајна. После тога један чиновник Скотланд јарда највећом брзином се одвезао до власника фабрике Мориса Џемса, али он није знао формулу мастила које производи и упутио је чиновника главном хемичару. Овај није био у фабрици — пронашли су га код куће болесног у постељи. Мада има већ 70 година, знао је формулу напамет. Лекари су справили потребан лек и већ исте вечери живот малог Вилијама Вилкинсона је био ван сваке опасности.

★

Душеци за мишеве

Једна америчка фирма добила је пре извесног времена велику поруџбину душека за мишеве. Душеке није поручио неки настрани љубитељ животиња, већ веома озбиљна установа: један од научно-истраживачких института америчке савезне државе Илиноис. Сарадници овог института тврде да мишеви после одмора на удобној „постељи“ постају много активнији и да боље реагују на разне опите.

WALT DISNEY Новогодишња прича Петра Пана

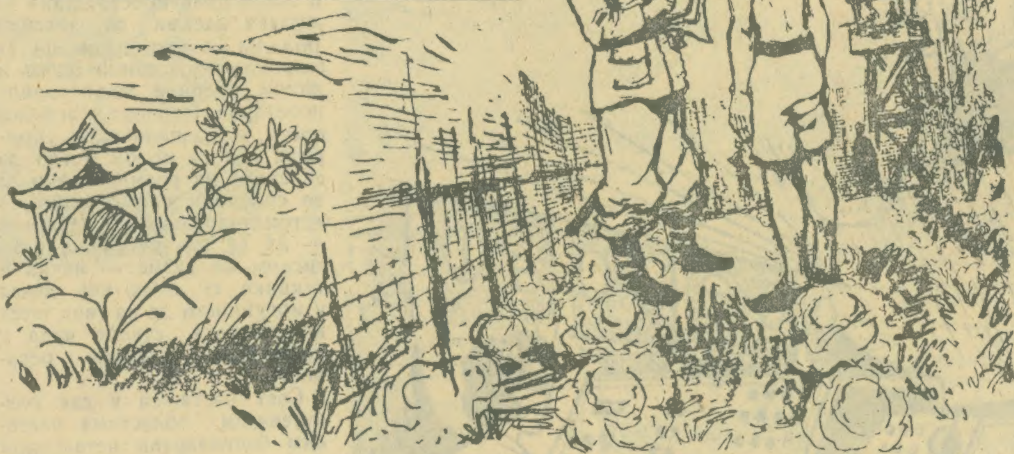

ПЕСНИК

И ТАМНИЧАР

Управо пред зору једног дана у јуну 1944. године, наше бараке су биле изненада осветљене. Одмах затим у њих је ушао велики број јапанских официра и војника. Био је то, заиста, изненадни препад тако да је постало немогућно ма шта сакрити.

Када смо се сви на команду „мирно“ сврстали, Јапанци су почели претрес. Купили су све што им је до руку дошло. Ја сам гореo као на жеравици. Јер, у току две године ропства забележио сам у мојим нотесима много шта, па чак написао и једну књигу стихова, где је било алузија на тежак живот у заробљеништву. У невољи је то био за мене спас јер сам успевао да заборавим макар мало на тешке ране.

Генерал Јонатан Вајнрајт, такође заробљеник, често ми је говорио да је то што пишем опасно, јер су Јапанци прави мајстори да открију сваку нашу реч и да примене оштре казне.

Пошто су ми приликом претреса одузели белешке знао сам шта ме чека. Од тог тренутка кад год би се појавио командант логора, или његов заменик, кога смо назвали Пантабалон, ја бих задрхтао. За све нас он је представљао оно што је најмрскије у логору: куван кромпир, дисциплинске казне и, изнад свега, унижавање. Овај крупан човек тромог хода, носио је стегнуте панталоне испод колена, због чега смо му и наденули оно име. Говорио је доста добро енглески.

Убрзо после претреса Јапанци су почели да позивају, по алфабетском реду, све оне заробљенике код којих су нашли неке забелешке. После саслушања један британски генерал провео је три дана у самици, а амерички пуковник био сваки дан гажен ногама и на то мучење морао сам да се јавља.

Знао сам да ће ускоро доћи ред и на мене. Да бих одагнао забринутост проводио сам све своје слободно време у малој башти коју сам могао слободно да обрађујем. Мојих дванаест парадајза високих по 2,5 метра већ су почели да се савијају под тежином зрелих плодова. И ротквице као и келерабе — све је толико било напредно да би, вероватно, на некој пољопривредној изложби добило прву награду.

Једно поподне, док сам као и обично плевио парадајз, чух млитав корак иза мојих леђа, затим осоран глас:

— Ви сте Бругер? — упита ме Пантабалон, јер то је био он.

Помислих, дошао је и на мене ред. Напустио сам плевљење, приљубио руке уз тело и поздравио га по пропису. Пантабалон је држао у руци велики коверат. Лице му је изгледало хладно и опасно.

— Да. Ја сам Бругер.

— Овде су ваше свеске. Прочитао сам све, — рече и извади једну бележницу из коверта.

— Ви пишете песме? — запита ме хладно.

— Више се вежбам.

— Одавно?

Помислих да је то нека замка. Брзо сам почео да размишљам: сигурно хоће да ме ухвати у мојој слабој тачки и зато сам био опрезан.

— Да — рекох настојећи да изгледам хладнокрван. — Пишем песме из досаде.

— Ви пишете лепо, — рече прилазећи ми и отвори свеску. — Вероватно сте познати у Америци?

У његовом гласу се осећао сарказам, али је остао и даље озбиљан.

— Не. Ја нисам песник, већ војник. То радим само ради разоноде. — Пошто сам се мало осмелио ја га запитах: — Да ли сте прочитали неку моју песму?

— Да, све. И то више пута!

„На шта ли циља“ — питао сам се. „Ако сувише будем говорио неће ваљати“.

— А да ли вам се нека свиђа?

— Да. Неке,, чак много. Мада нисам судија, могу да проценим шта је лепо.

Бацих брзо поглед на моју свеску не заборављајући да још морам бити обазрив и упитах:

— А која вам се највише допада?

Строг изглед Пантабалона одједном постаде блажи.

— Песма о вашој жени и она о породици. Ову сам научио готово напамет.

Затим отвори свеску и поче да чита песму која је имала свега 45 речи. Не гледајући у текст, он је рецитовао. Брзо застаде после неколико стихова и пружи ми свеску.

— Не знам довољно енглески да бих могао да рецитујем стихове. Да ли бисте ви хтели..?

Ослободих се страха. Он је био сувишан. Нашао сам се пред човеком који воли поезију. У заробљеничком оделу, окружен купусом и парадајзом, веома узбуђен прочитао сам ове моје стихове:

Када падне мрак
и кад мир позове на вечерњу
молитву,
дивна привиђења се јављају:
нежне руке хватају моје,
усне додирују лице.
Место и време се заборавља
кад су душе сродне.

Пантабалон је запљескао:

— Дивно, врло лепо. Наша осећања су слична. И ја, већ дуго нисам видео своје.

— Волите ли поезију? — упитах тек да нешто кажем.

— О, да. Многи Јапанци воле поезију. И наш цар је песник. Сви велики Јапанци су песници.

Био сам дирнут овим разговором толико да сам заборавио због чега је Пантабалон дошао.

— То је интересантно. Да ли сте и ви песник?

Он поцрвене као ђак.

— Да, покушавам — одговори он са устезањем. Али ми не иде од руке. Знате, студирао сам права а за поезију...

— Да ли бисте хтели неку да ми покажете.

— Хоћете, заиста, да прочитате коју? — упита изненађено. — Истина, нису најбоље, али можда бисте ми помогли да их преведем на енглески.

Он ми пружи парче хартије на којој је било откуцано неколико редова и ја их прочитах гласно:

Месец је висок на јесењем
небу
и светли као сребрн снег на
трави;
тело ми је уморно од силних
напора,
а душа спокојна.

Код последњег стиха глас ми је мало задрхтао и нешто ме у грлу стеже.

— Али, Панта... — и на време се тргох, јер умало не изговорих његов надимак.

— Пантабалон, да, знам — насмеја се он. — Добро је погођено. Панталоне као балон — па слеже раменима и баци поглед на своје панталоне.

— Да ли вам се допадају моје песме?

— Врло су добре — рекох искрено. — Немојте ништа мењати.

— Хвала, хвала.

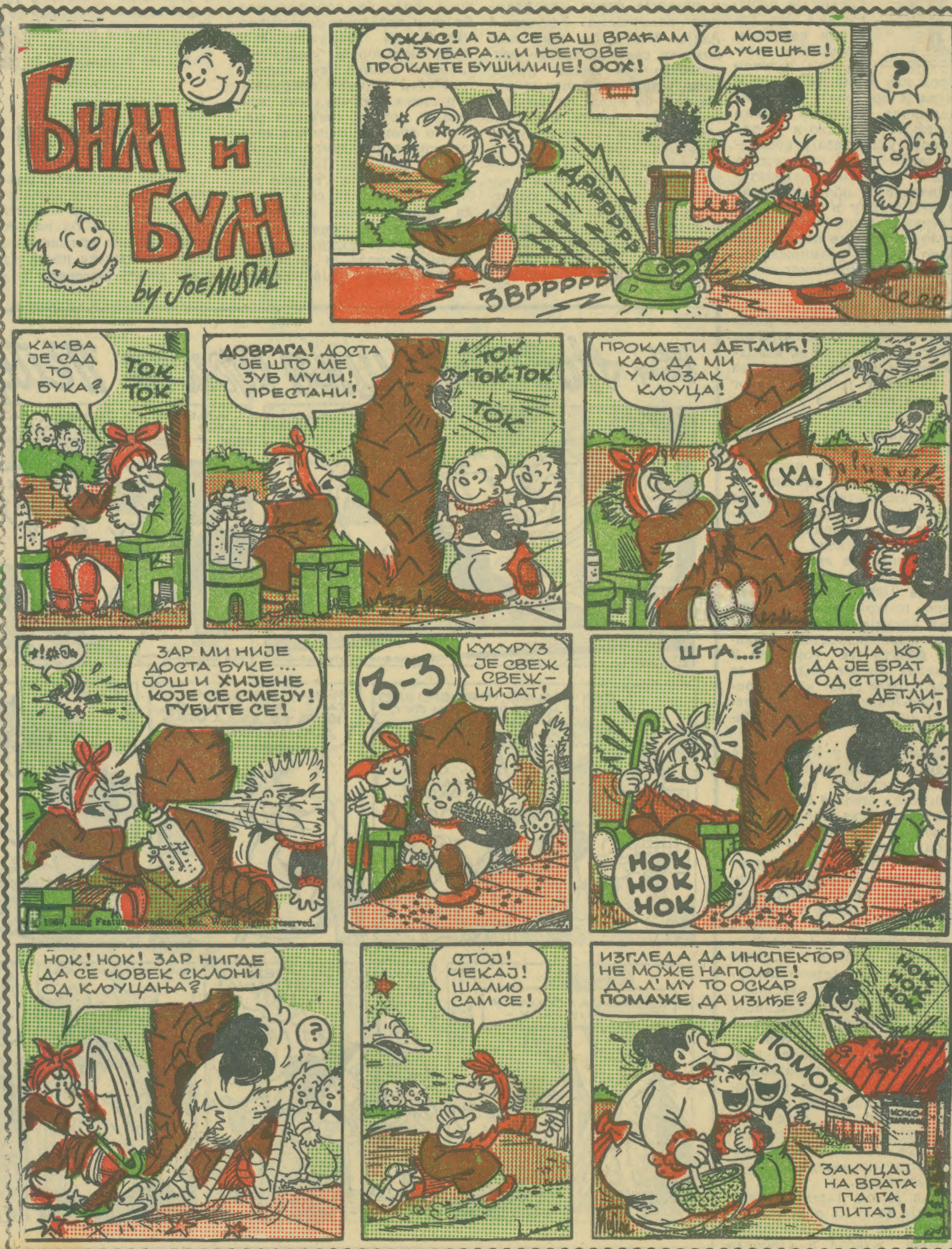
Пантабалон пажљиво сави парче хартије и стави га у џеп а затим ми пружи коверат са мојим рукописима.

— Овде су сви ваши папири, господине генерале!

Изговарајући те речи он инстинктивно направи гест као да ће стати мирно да ме поздрави, али се брзо окрете и пре но што пође рече:

— Видим, волите и поврће. И ми Јапанци волимо лепе баште исто као и лепе песме. Да ли бисте хтели да ми стегнете руку.

Ја то учиних захвално.

БИО БИ ИСМЕЈАН

Да је неко пре неколико година изјавио да ће се у Нормандији гајити банане био би исмејан као хвалисавац. То „немогућно“ остварио је један воћар из Евреа: пре три године посадио је младицу банане, а ове године дрво је први пут — свакако први пут и у историји пољопривреде

Нормандије — донело 12 плодова који су потпуно сазрели и веома су укусни.

ПОВЕЛИ РАЧУНА

Разносачи писама у целом свету изложени су опасности да их уједају пси. Једино се на острву Малаји о томе повело рачуна. Синдикат малајских разносача писама, који је основан тек прошле године, први је завео осигурање својих чланова за такве несрећне случајеве. Ако пас нападне писмоношу при вршењу службе и уједе га, овај добија 50 малајских долара као одштету за сваку озледу.

Да ли знате?

»Моторни точак« за бицикл

Точак са мотором од три коњске снаге када се причврсти за задњи део рама бицикла покреће га брзином од 40 км на сат. Потрошња горива је мала а његова тежина је свега 7 кг па нимало не отежава вожњу бицикла и без мотора.

Први пут...

Први пут у Европи израђени су у Француској мали чешљеви за косу од финог еластичног и отпорног влакна сличног ономе од кога се праве гипке и савитљиве четкице за зубе. Приликом стављања у косу зупци се размичу, али кад је већ у коси чешаљ не може више да исклизне. Праве га у пет боја и различитих дужина: са 5 до 60 зубаца.

Варош без димњака

Реч је о „припитомљеним" атомима. Град Фарска, који се налази недалеко од Штокхолма, има око 35.000 становника а недавно је добио прву атомску централу у Шведској. Постројење је уграђено у граничној планини, 20 метара испод површине земље, а 15 километара далеко од Штокхолма. Да се у планини издуби отвор широк 17, а дубок 55 метара потребно је три године рада. Посао је ипак завршен и централа ће давати 125.000 киловата струје. Швеђани сматрају да у 2000. години Фарска неће имати ниједног димњака.

ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ И РАДИОАКТИВНИ ОБЛАЦИ

Најзад су британски орнитолози одахнули. Једна загонетка, која их је мучила више од годину дана добила је сигурно решење. Они сад знају зашто су извесне птице, ухваћене на југоисточној страни британских острва, имале кестењасте канџе и пруге по леђном перју, мада то нису имале никад у току развитка. Узрок променама је дејство радиоактивних зрака у облацима кроз које су птице пролазиле. Наиме, зрачење је деловало на жлезде са унутрашњим лучењем а ово је мењало спољни облик птица. Другим речима, радијација мења хормонални састав птица селица.

Прави рекорд

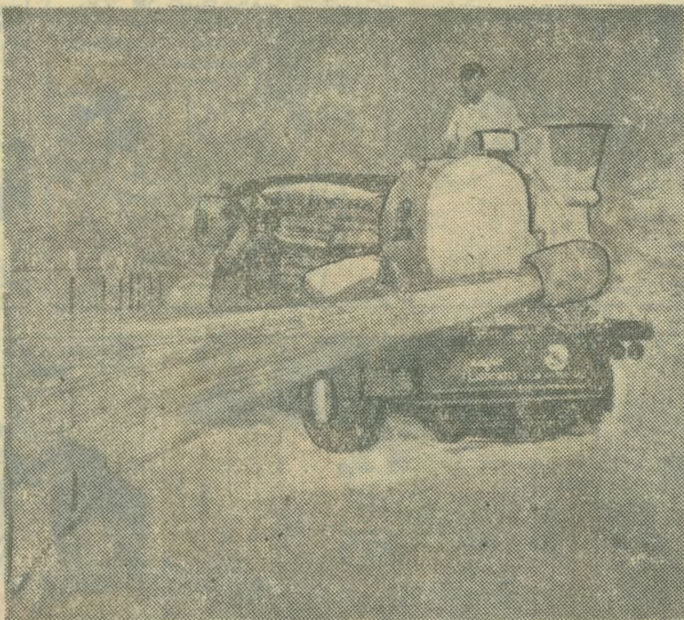
Недавно је у Франкфурту уређена друга писта за реактивне авионе, дуга 3000 а широка 45 метара. Промет на овом аеродрому је у септембру достигао прави рекорд са 7870 слетања и узлетања. Очекује се да ће пуштањем ове писте промет бити повећан за бар још 50%.

Становништво Марока

Према последњем попису, Мароко има 11,598.070 становника. Од тог броја 70 одсто њих се бави пољопривредом.

ХЕМИКАЛИЈА „СЛЕПЉУЈЕ" ПЕСАК

„Турбозан 14" је хемикалија која смирује живи песак и кад дувају најјачи ветрови као што чини уље са узбурканим морем. Настала као споредни продукт при фабриковању хартије ова хемикалија се користи за прскање живог песка поред друмова, железничких пруга и око аеродрома да би се за време јаких ветрова спречило летење песка. Помоћу млазне прскалице турбозан излеће брзином од 270 км на час и засипа терен до 33 метра далеко. На попрсканом песку се створи кора, која може да послужи као подлога за сејање траве.

ЧУДО АУТОМАТИЗАЦИЈЕ: МАШИНА ЗА БРАЊЕ ГРОЖЂА

Кад су совјетски инжењери пустили у рад, у Кузњецком басену, прву машину за аутоматско вађење руде помоћу снажних млазева воде, била је то прворазредна сензација у свету. Сав посао, од рудне жице до термоцентрале обавља се без иједног човека. Сада је јављена друга новост да је једна творница за пољопривредне машине у Одеси произвела „универзалну машину" за бербу грожђа која је у стању да обави 24 операције у току бербе.

Опет око Венериних година

Члан совјетске академије наука Н. Барабашов, сматра да је планета Венера млађа од Земље 2 милиона година, јер се, по његовом мишљењу, налази толико година иза Земље у погледу геолошког развитка. Ово тврђење углавном заснива на следећим чињеницама: Венера има хиљаду пута мање кисеоника од Земље, затим, изнад уобичајених облака те планете има много карбонске киселине, и најзад, температура изнад површине износи 60—80 степени.

Академик Барабашов такође сматра да на Венери вероватно постоји живот, управо тек почеци живота, али у виду који је за нас сасвим непознат.

Шта је то психолог?

Психолог је човек који иде у позориште па уместо да гледа глумце, посматра публику.

Покретни багер тежак 7.000 тона

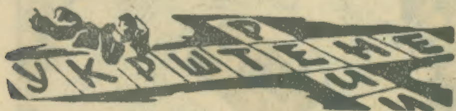
Машина коју гради једна америчка компанија за откопавање наслата угља испод саме површине земље, биће највећа покретна машина за земљане радове.

Висока 70 метара, тешка 7.000 тона она својом кашиком може да заграби 173 тоне материјала, да га пренесе 140 метара даље и да се врати по нови захват — за свега 50 секунди. Њена 52 електромотора имају укупно 12.000 коњских снага а један једини човек управља целим багером.

„Чаробно" огледало

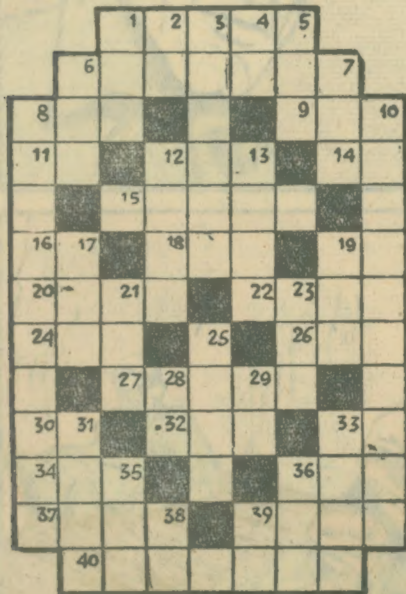
У Француској је пуштено у продају огледало у коме се добро виде леђа као и лице и профил. Покретно у свим правцима, оно је уствари монтирано на једној металној растегљивој дршци и начињено од три телескопске цеви. Кад се савије и окачи о зид, дуго је 40, а исправљено достиже дужину од 1,25 сантиметара.

Огледало се исправља и савија толико лако да се човек може огледати цео без извијања као што је потребно код обичних огледала из три дела.

Водоравно: 1) тане; 6) град у Србији; 8) главни град једне суседне државе; 9) предлог; 11) истурени део копна у води; 12) француски књижевник („Јадници"); 14) неопходан зачин; 15) врста дрвета; 16) хемијски знак за галијум; 18) неман; 19) слово латинице; 20) град на Арабијском полуострву; 22) наша река; 24) индустријска биљка; 26) једно превозно средство; 27) драма од Шекспира; 30) два слова; 32) узвик; 33) иницијали нашег књижевника („Курлани"); 34) сав; 36) чекић; 37) река у Италији; 39) врста ветра; 40) крволочна звер.

Усправно: 1) хладно оружје; 2) узвик; 3) врста тканине; 4) два слова; 5) град у Француској; 6) сестрин муж; 7) стара српска престоница; 8) наша река; 10) роман Перл Бак; 12) држава у Азији; 13) једноцифрен број; 17) речно острво; 19) Херцеговац; 21) узвик; 23) орган чула слуха; 25) град у Швајцарској; 28) прилог за место; 29) музичка нота; 31) страно женско име; 33) певач код старих Келта и Гала; 35) лична заменица; 36) савремени енглески вајар; 38) два иста самогласника; 39) хемијски знак за баријум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Сплит; 5) Раул; 6) ак; 8) март; 10) ил; 12) иза; 13) трола; 15) нг; 16) Арапин; 17) ало; 19) Сљеме; 20) ерл; 22) Ара; 23) одмор; 25) Ант; 27) снажан; 28) Цо; 29) пинас; 30) Кан; 31) ец; 32) бара; 33) ас; 35) коло; 36) антре.

Усправно: 1) сара; 2) пут; 3) лл; 4) та; 5) разгледница; 7) Килиманџаро; 8) мина; 9) праља; 11) лане; 13) трс; 14) опера; 18) орман; 21) ложач; 23) оспе; 24) Рас; 26) тона; 30) Кале; 32) Бор; 34) са; 35) К(оста Т(рифковић).

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ДВАДЕСЕТ ПИТАЊА

Изаберите неко чувено име, напишите га на парчету папира и не дозволите да га ваш друг види. Задатак је да га он уз највише двадесет питања сазна. Ваши одговори ће гласити само „да" или „не" Ако ни после последњег питања не погоди, ви сте игру добили. Онда му можете рећи која је то одабрана реч.

Ако напротив, погоди, онда он постаје судија а ви онај који пита. Ви можете поставити оваква питања: „Да ли је то човек? Да ли је сада жив? Да ли је Југословен?" и слично.

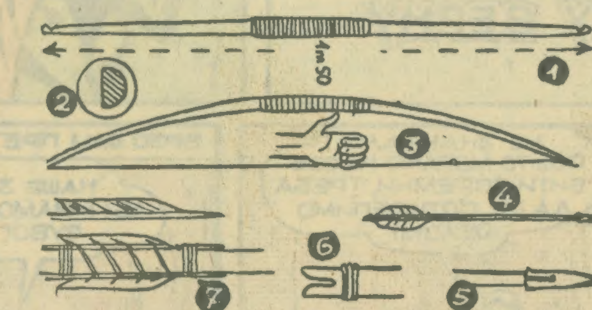
У једном потезу

ЛУК И СТРЕЛА

Који дечак није пожелео да има лук и да гађа као прави Робин Худ? Да бисте га сами направили даћемо вам неколико упутстава.

Прављење лука не представља нарочиту тешкоћу. Важно је изабрати дрво од кога се лук и стрела праве. Најбољи је за то јасен или тисовина. Лук треба начинити од гране већ исушене неколико месеци али потпуно праве, танке и витке. Може се лук направити и од зелене гране, али ће брзо изгубити еластичност.

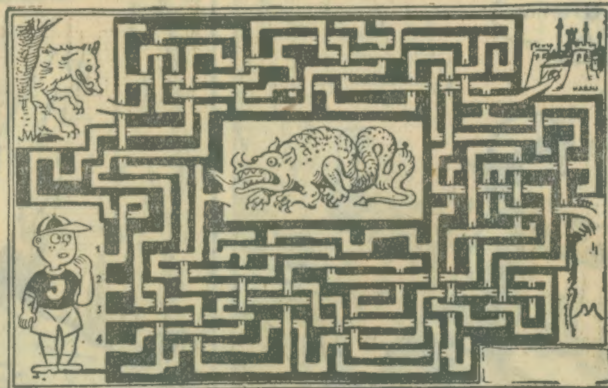

Грану треба издељати на начин како показује слика 2, врхове дотерати као што се види на слици 1, и затегнути тетиву руком као на слици 3.

Стреле треба издељати од малих правих грančица. За задњи део стреле употребите гушчије перо, које пресеците жилетом дуж писка на два дела и учврстите са обе стране стрелице (слика 7). Крај стреле треба да има зарез којим ће налећи на тетиву, слика 6. Тетиву треба по могућству направити од нити конопље а затим је превући воском да би била заштићена од влаге.

Учвршћивање тетиве на луку најбоље ћете извести на следећи начин: на једном крају тетиве начините једну петљу и њу наместите у зарез на крају лука. На другом крају тетиве начините у чвору омчу али њу ћете моћи да померате да бисте више или мање повили лук, а када га не употребљавате сасвим га опружите јер ће дрво много дуже сачувати своју еластичност.

Лавиринт

Петар би хтео да из тврђаве на брду спасе свог малог пријатеља. Али, која од четири стазе води до ње? Петар мора веома да пази да не би кренуо погрешним путем. Иначе, уместо да стигне до тврђаве може се догодити да падне у провалију, да сретне гладног вука или да налети на страшну аждају. Помозите Петру и нађите пут који ће га сигурно одвести до тврђаве.

...израз „фолклор" први је употребио Енглез Томс 22. августа 1846. године у часопису „Атенеум" препоручујући ту реч за појам који обухвата народна предања, обичаје, песме, приповетке и пословице.

...први помен о увеличавајућем стаклу потиче из 11. века и везан је за име Арабљанина Ал-Хасана.

...гњурци осећају кретање таласа само до дубине од 30 метара.

...Бела кућа, резиденција председника Сједињених Америчких Држава постала је бела тек 1814. године. Она је уствари била саграђена од црвенкастомрког пешчара. Међутим, при крају другог америчко-енглеског рата, Енглези су је запалили и ватра је толико искварила зидове да је зграда морала бити обојена бело да би се покрила оштећена места.

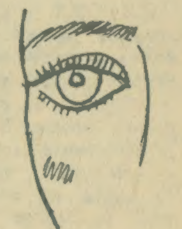
...први авион од метала израђен је тек за време првог светског рата. Као што је познато, први авиони израђивани су од дрвета и платна.

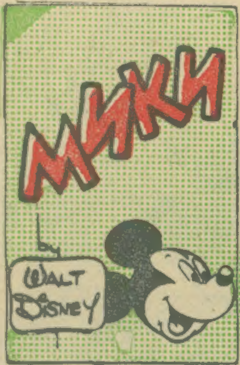

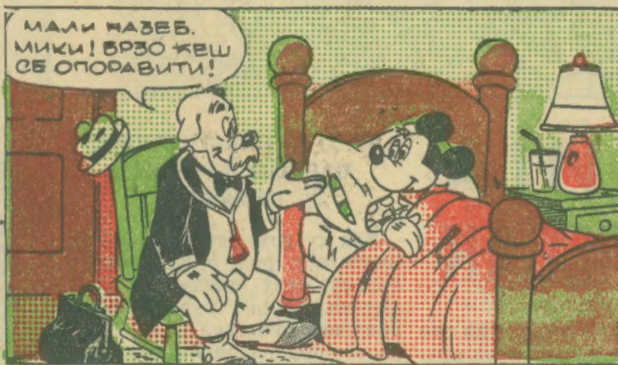
...метал никл пронашао је 1751. године шведски минералог Ансел Кронстед.

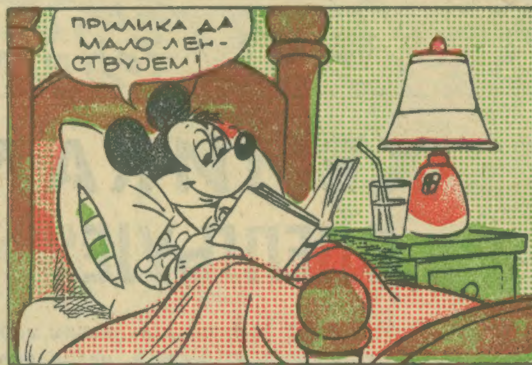
...од мољаца највише страдају вунене тканине с финим, танким влакном — ангора, кашмир — а најмање тканине од најгрубље вуне, јер се вилице ларви којима обухватају и гризу влакна могу да разјапе само до извесне мере.

...за један минут човек трепне око 25 пута. Једно трептање очним капцима траје пети део секунде.

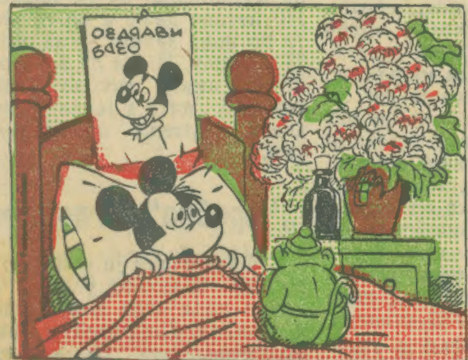

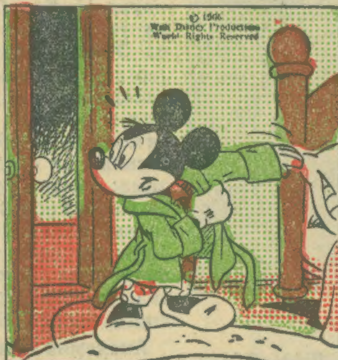

НОВ СТИЛ

Хорације сазидао једну малу вилу, иако су сви знали да нема пара.

— У каквом је стилу Хорације сазидао своју вилу? — запитао је Попај.

— Какав је стил, не знам — одговорио је Пера Ждера — али знам да је вилу од подрума до тавана сазидао на вересију.

— Е, па то је онда вересијашки стил.

ПОПАЈЕВА ОПРЕЗНОСТ

За време путовања по острвима Пацифика Попај се разболео. Чинило му се да је болест прилично озбиљна и зато је позвао лекара.

— Ништа се не бојте, ваша болест је прилично тешка, али од ње умиру свега тројица од стотину болесника! — тешио га је лекар.

— Добро, добро, а да ли су та тројица већ умрла! — запитао је Попај забринуто.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је леут?
Шта је психотехника?
Шта је сисал?
Шта је литота?

ОДГОВОР:

ЛЕУТ је тип рибарског чамца у Далмацији, а има га и у појединим местима лошињског подручја. Дуг је од 8 до 12 метара, има 4 до 6 весала и један јарбол са матичним једром. Прамац и крма леута су зашиљени, а дно обло. Средина чамца је о-

творена, а по потреби може да се затвори поклопцем. Леути северне Далмације (Задар, Шибеник), а делимично и корчулански имају пред прамцем кратак кљун, као некакав мост за лакше укрцавање и искрцавање.

ПСИХОТЕХНИКА је практична примена психологије у свакидашњем животу. Утврђује способност радника за рад на одговарајућем месту, као и способност деце за избор позива и тако даље.

СИСАЛ (сисал-конопља) су влакна која се добијају из једне врсте средњоамеричких агава (Agave sisalana). Служи за израду ужарије. Подврсту ове конопље чини такозвани хенекен који се добија од Agave fourcroydes.

ЛИТОТА је украс књижевног језика, троп, и значи употребљавање супротног израза у одречном облику, да би се ублажио прави појам. На пример: „Добро није, мој брате Халиле! (значи, зло је). „Није шала, на граду топови!" (озбиљна је ствар).

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

ПО ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.